

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์บทบาทของหนังสือพิมพ์รายวันต่อการสร้างภาพลักษณ์พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงปี 2523-2539 นี้เพื่อเป็นกรณีศึกษาบทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ ที่ถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญต่อการเมือง ด้วยเป็นสื่อที่เน้นการนำเสนอข่าวสารความรู้ เป็นสื่อที่มีบทบาทเป็นกระจกเงาของสังคม นอกจากนี้ยังมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการสร้างภาพลักษณ์ให้แก่บุคคลโดยการให้สถานภาพ (STATUS-CONFERRAL FUNCTION) เนื่องจากบทบาทของหนังสือพิมพ์กับการสร้างภาพลักษณ์เกิดขึ้นโดยที่หนังสือพิมพ์เสนอความเป็นจริงของโลกภายนอกอย่างมีการเลือกสรรจึงมีส่วนในการสร้างภาพในสมองของคนเราทั้งทางด้านบวกและด้านลบ นั่นก็คือ อิทธิพลของหนังสือพิมพ์ต่อการนำเสนอภาพลักษณ์ของนักการเมือง และเพื่อให้นักศึกษาครั้งนี้เป็นไปอย่างเป็นรูปธรรมที่จะศึกษาได้ จึงเลือกกรณีการนำเสนอภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงปี 2523-2539 ซึ่งเป็นกรณีของการสื่อสารภาพลักษณ์ทางการเมืองที่เน้นภาพลักษณ์ของบุคคลทางการเมืองหรือนักการเมืองที่หนังสือพิมพ์ได้ให้ความสนใจและได้นำเสนอไว้อย่างกว้างขวางในช่วงตลอดระยะเวลาศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมที่จะนำไปสู่ความเข้าใจในเชิงหลักการต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อทราบถึงการนำเสนอเนื้อหาในการกำหนดภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ ในช่วงเวลาและสถานการณ์ที่ต่างกัน

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งการศึกษาเป็น 2 วิธี คือ การวิเคราะห์เนื้อหาและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

1. การวิเคราะห์เนื้อหานั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาหนังสือพิมพ์ที่เน้นการเสนอข่าวเบา (SOFT NEWS) คือ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และหนังสือพิมพ์ที่เน้นการเสนอข่าวหนัก (HARD NEWS) คือ หนังสือพิมพ์มติชน แบ่งการศึกษาออกเป็น 7 ช่วง ดังนี้

เหตุการณ์และช่วงเวลาที่ใช้ในการศึกษา

ช่วง	ระยะเวลาศึกษา	บทบาททางการเมืองของพล.ต.จำลอง
1	23 มีนาคม 2523 - 31 ธันวาคม 2524	เลขาธิการนายท.เปรม ติณสูลานนท์
2	7 พฤศจิกายน 2528 - 7 ธันวาคม 2532	ลงสมัครผู้ว่ากทม.ครั้งที่หนึ่ง
3	1 มกราคม 2533 - 10 กุมภาพันธ์ 2535	ลงสมัครผู้ว่ากทม.ครั้งที่สองและลาออกก่อนครบวาระ
4	1 มีนาคม 2535 - 30 เมษายน 2535	ลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่หนึ่ง
5	5 พฤษภาคม 2535 - 31 สิงหาคม 2535	แกนนำประชาชนในเหตุการณ์ "พฤษภาทมิฬ"
6	3 กันยายน 2535 - 31 พฤษภาคม 2538	ลงสมัครส.ส.ครั้งที่สอง และเป็นรองนายกรัฐมนตรี
7	22 เมษายน 2539 - 15 มิถุนายน 2539	ลงสมัครผู้ว่ากทม.ครั้งที่สาม

โดยการศึกษาทั้ง 7 ช่วง มีจำนวนชื่อฉบับละ 4,122 ฉบับ รวมเป็น 8,244 ฉบับ แบ่งเป็นพาดหัวข่าวจำนวน 189 ชิ้น ข่าวจำนวน 1,106 ชิ้น บทบรรณาธิการจำนวน 55 ชิ้น บทความ/รายงานจำนวน 467 ชิ้น คอลัมน์วิจารณ์จำนวน 1,103 ชิ้น รวมทั้งสิ้น 2,920 ชิ้น

2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยสัมภาษณ์ผู้ช่วยบรรณาธิการข่าว หัวหน้าข่าวการเมือง ผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจนำข่าวการเมืองลงพิมพ์ และคอลัมนิสต์ ผู้เขียนข่าวพล.ต.จำลอง ศรีเมือง เพื่อทราบถึงความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมืองที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับที่ใช้ในการศึกษา รวมทั้งหมด 4 คน ซึ่งจะกล่าวในบทนี้

สรุปผลการวิเคราะห์เนื้อหาในแต่ละช่วงที่ศึกษา

ช่วงที่ 1 (รวมระยะเวลาศึกษา 636 วัน)

เป็นช่วงที่พล.ต.จำลอง ศรีเมือง เริ่มต้นบทบาททางการเมืองในตำแหน่งเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ในรัฐบาลพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ในขณะที่มียศเป็น "พันเอก" เป็นหนึ่งในกลุ่มทหาร "ยังเดิร์ก" และได้ลาออกจากการเป็นเลขาธิการนายกรัฐมนตรีเนื่องจากต้องการออกมาคัดค้านร่างพ.ร.บ.ว่าด้วยกฎหมายทำแท้ง ที่พล.ต.จำลอง ศรีเมือง เป็นสมาชิกวุฒิสภา ที่ต้องร่วมพิจารณาด้วยตนเอง

1.รูปแบบการนำเสนอในช่วงที่ 1

การศึกษารูปแบบการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงที่ 1 ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชนพบว่า หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีจำนวนชิ้น

ในการนำเสนอมากกว่าหนังสือพิมพ์มติชน 38 ชิ้น แต่เมื่อพิจารณาลำดับมาก-น้อยจากรูปแบบการนำเสนอแล้วพบว่า มีการเรียงลำดับเหมือนกัน นั่นคือ รูปแบบการนำเสนอในส่วนของคอลัมน์วิจารณ์นำเสนอมากที่สุด รองลงมาเป็นรูปแบบการนำเสนอในส่วนของข่าว รูปแบบการนำเสนอในส่วนของบทความ/รายงาน รูปแบบการนำเสนอในส่วนของพาดหัวข่าว และรูปแบบการนำเสนอในส่วนของบทบรรณาธิการ

2. จำนวนเนื้อที่ที่นำเสนอในช่วงที่ 1

การศึกษาจำนวนเนื้อที่ที่นำเสนอที่เกี่ยวข้องกับพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงที่ 1 ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชนพบว่า เป็นไปตามจำนวนชิ้นในรูปแบบการนำเสนอ นั่นคือหนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีจำนวนเนื้อที่ที่นำเสนอมากกว่าหนังสือพิมพ์มติชน 636 BSU จากผลการวิจัยพบว่า หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีจำนวนเนื้อที่ที่นำเสนอจากรูปแบบการนำเสนอในส่วนของคอลัมน์วิจารณ์มากที่สุดจำนวน 455.25 BSU ส่วนหนังสือพิมพ์มติชนมีจำนวนเนื้อที่ที่นำเสนอจากรูปแบบการนำเสนอในส่วนของข่าวมากที่สุดจำนวน 239 BSU ซึ่งสรุปได้ว่าในช่วงที่ 1 นี้หนังสือพิมพ์ไทยรัฐเน้นการนำเสนอในส่วนของความคิดเห็น ในขณะที่หนังสือพิมพ์มติชนเน้นการนำเสนอในส่วน of ข่าว

3. การนำเสนอประเด็นของข่าวในช่วงที่ 1

การศึกษาประเด็นของข่าวที่เกี่ยวข้องกับพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงที่ 1 พบว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และหนังสือพิมพ์มติชนมีการนำเสนอประเด็นของข่าวเรียงตามลำดับมาก-น้อยเหมือนกัน คือ ประเด็นด้านการเมืองการปกครองถูกนำเสนอมากที่สุด รองลงมาเป็นประเด็นด้านสังคม ประเด็นด้านศาสนา ประเด็นด้านเศรษฐกิจ และประเด็นด้านความสัมพันธ์กับประชาชน แต่ทั้งนี้เมื่อรวมจำนวนชิ้นในการนำเสนอแล้วจะเห็นได้ว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีจำนวนชิ้นในการนำเสนอประเด็นของข่าวมากกว่าหนังสือมติชน 35 ชิ้น

4. การนำเสนอคำหรือข้อความที่แสดงถึงบุคลิกภาพในช่วงที่ 1

การศึกษาคำหรือข้อความที่แสดงถึงบุคลิกภาพของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงที่ 1 ที่พบในการนำเสนอของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชน พบว่า คำ/ข้อความโดยภาพรวมแล้วจะเป็นคำ/ข้อความที่แสดงไปในลักษณะในเชิงบวกมากกว่าเชิงลบ โดยหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ชื่อฉบับนำเสนอคำ/ข้อความในลักษณะที่เหมือนกัน นอกจากนั้นฉายา/สรรพนามที่หนังสือพิมพ์เรียกแทนชื่อพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงที่ 1 ก็ปรากฏว่าทั้งหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชนมีการตั้งฉายา/สรรพนามของพล.ต.จำลอง ศรีเมืองที่

เหมือนกัน และฉายา/สรรพนาม ในช่วงที่ 1 นี้เป็นไปในลักษณะที่บ่งบอกถึงการเป็นคนเคร่งครัดในศาสนาอย่างมากของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง เช่น ฉายา/สรรพนาม “ท่านมหาจำลอง” , “หลวงพี่จำลอง” เป็นต้น แต่เมื่อรวมจำนวนชิ้นในการนำเสนอคำ/ข้อความในช่วงที่ 1 แล้ว ปรากฏว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐนำเสนอคำ/ข้อความมากกว่าหนังสือพิมพ์มติชน 41 ชิ้น โดยหนังสือพิมพ์ไทยรัฐเน้นคำ/ข้อความที่แสดงลักษณะนิสัยความเป็นคน “เคร่งในศีลในธรรม” มากที่สุด ส่วนหนังสือพิมพ์มติชนเน้นคำ/ข้อความที่แสดงลักษณะความเป็นคน “สมถะ, ประหยัด” มากที่สุด

5. การนำเสนอภาพลักษณ์ในส่วนของการความคิดเห็นในช่วงที่ 1

การศึกษารูปภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมืองจากรูปแบบการนำเสนอในส่วนของความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชนในช่วงที่ 1 พบว่า หนังสือพิมพ์ไทยรัฐนำเสนอภาพลักษณ์ที่เป็นบวกมากที่สุด และนำเสนอภาพลักษณ์ที่เป็นกลางน้อยที่สุดในขณะที่หนังสือพิมพ์มติชนนำเสนอภาพลักษณ์ที่เป็นกลางมากที่สุด และนำเสนอภาพลักษณ์ที่เป็นบวกน้อยที่สุด

สรุปได้ว่า ในช่วงที่ 1 หนังสือพิมพ์ไทยรัฐนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพล.ต.จำลอง ศรีเมืองมากกว่าหนังสือพิมพ์มติชนในทุกๆ ประเด็น อีกทั้งภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐในช่วงที่ 1 นี้ ก็เป็นการนำเสนอภาพลักษณ์ที่เป็นบวกมากที่สุดอีกด้วย

ช่วงที่ 2 (รวมระยะเวลาศึกษา 1,490 วัน)

เป็นช่วงที่พล.ต.จำลอง ศรีเมือง เข้ามามีบทบาททางการเมืองอย่างเต็มตัว เมื่อลงสมัครเป็นผู้ว่าฯ กทม. และผลก็ปรากฏว่าพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ได้รับการเลือกตั้งด้วยคะแนนเสียงท่วมท้นสูงสุดในประวัติศาสตร์การเลือกตั้งไทย เนื่องจากกลยุทธ์และยุทธวิธีในการหาเสียงแตกต่าง แหวกแนวจากผู้สมัครคนอื่น ๆ จนได้รับการกล่าวขานว่า เป็น “สินค้าแบกะดิน” และทั้งวัตรปฏิบัติส่วนตัวของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ไม่เหมือนนักการเมืองคนใด ไม่ว่าจะเป็นการถือศีล 8 ทานอาหารมื้อเดียว ทานอาหารมังสวิรัต นอนพื้นกระดาน ไม่ยุ่งกับภรรยา เป็นต้น การเป็นอยู่ที่สมถะ การแต่งกายที่เรียบง่าย ฯลฯ จากภาพเหล่านี้ซึ่งถือได้ว่าเป็นบุคคลที่หายากในบรรดานักการเมืองไทย พล.ต.จำลอง ศรีเมือง จึงเป็นที่ต้องการของประชาชนชาว กทม. และได้รับการเลือกตั้งในที่สุด

1. รูปแบบการนำเสนอในช่วงที่ 2

การศึกษารูปแบบการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงที่ 2 ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชนพบว่า หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีจำนวนชิ้นในการนำเสนอมากกว่าหนังสือพิมพ์มติชน 211 ชิ้น แต่เมื่อพิจารณาลำดับมาก-น้อยจากรูปแบบการนำเสนอแล้วพบว่า มีการเรียงลำดับเหมือนกัน นั่นคือ รูปแบบการนำเสนอในส่วนของข่าวถูกนำเสนอมากที่สุด รองลงมาเป็นรูปแบบการนำเสนอในส่วนของการสัมภาษณ์ รูปแบการนำเสนอในส่วนของการบทความ/รายงาน รูปแบบการนำเสนอในส่วนของการพาดหัวข่าว และรูปแบบการนำเสนอในส่วนของการบรรณาธิการ

2. จำนวนเนื้อที่ที่นำเสนอในช่วงที่ 2

การศึกษาจำนวนเนื้อที่ที่นำเสนอที่เกี่ยวข้องกับพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงที่ 2 ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชนพบว่า ตรงกันข้ามกับจำนวนชิ้นในรูปแบบการนำเสนอ นั่นคือหนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีจำนวนชิ้นจากรูปแบบการนำเสนอมากกว่าหนังสือพิมพ์มติชน แต่เมื่อพิจารณาจากจำนวนเนื้อที่ที่นำเสนอแล้วปรากฏว่าหนังสือพิมพ์มติชนมีจำนวนเนื้อที่ที่นำเสนอมากกว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 246.5 BSU โดยหนังสือพิมพ์มติชนเน้นการนำเสนอในส่วนของการบทความ/รายงานมากที่สุด ในขณะที่หนังสือพิมพ์ไทยรัฐเน้นการนำเสนอในส่วนของการข่าวมากที่สุด

3. การนำเสนอประเด็นของข่าวในช่วงที่ 2

การศึกษาประเด็นของข่าวที่เกี่ยวข้องกับพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงที่ 2 พบว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และหนังสือพิมพ์มติชนมีการนำเสนอประเด็นของข่าวเรียงตามลำดับมาก-น้อยเหมือนกัน คือ ประเด็นด้านการเมืองการปกครองถูกนำเสนอมากที่สุด รองลงมาเป็นประเด็นด้านสังคม ประเด็นด้านความสัมพันธ์กับประชาชน ประเด็นด้านเศรษฐกิจ และประเด็นด้านศาสนา แต่ทั้งนี้เมื่อรวมจำนวนชิ้นในการนำเสนอแล้วจะเห็นได้ว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีจำนวนชิ้นในการนำเสนอประเด็นของข่าวมากกว่าหนังสือพิมพ์มติชน 222 ชิ้น

4. การนำเสนอคำหรือข้อความที่แสดงถึงบุคลิกภาพในช่วงที่ 2

การศึกษาคำหรือข้อความที่แสดงถึงบุคลิกภาพของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงที่ 2 ที่พบในการนำเสนอของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชน พบว่า คำ/ข้อความโดยภาพรวมแล้วจะเป็นคำ/ข้อความที่แสดงไปในลักษณะในเชิงบวกมากกว่าเชิงลบ และมีคำ/ข้อความที่แสดงในลักษณะที่เป็นเชิงลบเพียง 2 คำ/ข้อความ จากทั้งหมด 13 คำ/

ข้อความ นั่นคือ “ดื้อรั้น,ถืออึดตา” และ “ลั้งเล,ไม่แน่นอน” โดยปรากฏในช่วงที่พล.ต.จำลอง ศรีเมือง มีเรื่องขัดแย้งกับบรม.มหาดไทยเกี่ยวกับกรณีการแต่งตั้งปลัดกทม. เพราะต่างฝ่ายต่างไม่ยอมกัน กล่าวโดยรวมแล้วหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ชื่อฉบับนำเสนอคำ/ข้อความในลักษณะที่เหมือนกัน นอกจากนั้นฉายา/สรรพนามที่หนังสือพิมพ์เรียกแทนชื่อพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงที่ 2 ก็ปรากฏว่าทั้งหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชนมีการตั้งฉายา/สรรพนามของพล.ต.จำลอง ศรีเมืองที่เหมือนกัน และฉายา/สรรพนาม ในช่วงที่ 2 นี้เป็นไปในลักษณะที่บ่งบอกถึงการเป็นคนเคร่งครัดในศาสนาของพล.ต.จำลอง ศรีเมืองเช่นเดียวกับช่วงที่ 1 แต่มีเพิ่มฉายา/สรรพนาม ขึ้นมา 1 ฉายา/สรรพนาม เนื่องจากตำแหน่งหน้าที่ นั่นคือ ฉายา/สรรพนาม “ผู้ว่าฯจำลอง/ผู้ว่าฯแบกะดิน” โดยเมื่อรวมจำนวนขึ้นในการนำเสนอคำ/ข้อความในช่วงที่ 2 แล้วปรากฏว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐนำเสนอคำ/ข้อความมากกว่าหนังสือพิมพ์มติชน 146 ชิ้น โดยที่หนังสือพิมพ์ไทยรัฐเน้นคำ/ข้อความที่แสดงลักษณะนิสัยความเป็นคน “ดื้อรั้น,ถืออึดตา” มากที่สุด ที่บ่งบอกไปในลักษณะเชิงลบ ส่วนหนังสือพิมพ์มติชนเน้นคำ/ข้อความที่แสดงลักษณะความเป็นคนดี “เคร่งในศีลในธรรม” มากที่สุด ที่บ่งบอกไปในลักษณะเชิงบวก

5. การนำเสนอภาพลักษณ์ในส่วนของคุณคิดเห็นในช่วงที่ 2

การศึกษาภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมืองจากรูปแบบการนำเสนอในส่วนของคุณคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชนในช่วงที่ 2 พบว่า หนังสือพิมพ์ไทยรัฐนำเสนอภาพลักษณ์ที่เป็นบวกมากที่สุด และนำเสนอภาพลักษณ์ที่เป็นลบน้อยที่สุด ซึ่งตรงข้ามกับคำ/ข้อความที่นำเสนอมากที่สุดในลักษณะเชิงลบ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะในช่วงระยะเวลาที่พล.ต.จำลอง ศรีเมืองมีความขัดแย้งกับบรม.มหาดไทย เป็นช่วงระยะเวลาสั้นๆ เพราะเป็นช่วงระยะเวลาที่พล.ต.จำลอง ศรีเมือง จะพ้นจากตำแหน่งผู้ว่าฯกทม.เนื่องจากครบวาระ 4 ปี ซึ่งก่อนหน้าที่จะมีการขัดแย้งพล.ต.จำลอง ศรีเมืองได้ปฏิบัติหน้าที่โดยราบรื่นมาโดยตลอด ประกอบกับภาพลักษณ์จากวัตรปฏิบัติทำให้เกิดภาพในใจของผู้คนทั่วไปในลักษณะที่ดี ส่วนหนังสือพิมพ์มติชนพบว่านำเสนอภาพลักษณ์ที่เป็นกลางมากที่สุด และนำเสนอภาพลักษณ์ที่เป็นลบน้อยที่สุด กล่าวโดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่าหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ชื่อฉบับนำเสนอภาพลักษณ์ที่เป็นลบน้อยที่สุดในช่วงนี้

ช่วงที่ 3 (รวมระยะเวลาศึกษา 771 วัน)

เป็นช่วงที่พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ลงสมัครเป็นผู้ว่าฯกทม.อีกครั้งและผลก็ปรากฏว่าพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ได้รับการเลือกตั้งโดยการทำลายสถิติคะแนนเสียงของตนเองเมื่อครั้งสมัครผู้ว่าฯกทม.ครั้งแรก จนเป็นการก่อให้เกิดกระแส “จำลองฟีเวอร์” และจากผลการเลือกตั้ง

ครั้งนี้เองที่ทำให้พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรี ต้องสับเปลี่ยนโยกย้ายพล.ต.อ. ประมาณ อติเรกสาร รมว.มหาดไทย ไปเป็นรมว.อุตสาหกรรม และย้ายนายบรรหาร ศิลปอาชา รมว.อุตสาหกรรมมาเป็นรมว.มหาดไทย ก่อนครบวาระในการดำรงตำแหน่งผู้ว่าฯกท.อีก 2 ปี พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ได้ตัดสินใจลาออกจากตำแหน่งผู้ว่าฯกท.เพื่อลงสมัครชิงชัยในสนามเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในช่วงที่รสช.ยึดอำนาจ

1. รูปแบบการนำเสนอในช่วงที่ 3

การศึกษารูปแบบการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงที่ 3 ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชนพบว่า หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีจำนวนชิ้นในการนำเสนอมากกว่าหนังสือพิมพ์มติชน 172 ชิ้น แต่เมื่อพิจารณาลำดับมาก-น้อยจากรูปแบบการนำเสนอแล้วพบว่า มีการเรียงลำดับเหมือนกัน นั่นคือ รูปแบบการนำเสนอในส่วนของข่าวถูกนำเสนอมากที่สุด รองลงมาเป็นรูปแบบการนำเสนอในส่วนของคอลัมน์วิจารณ์ รูปแบบการนำเสนอในส่วนของบทความ/รายงาน รูปแบบการนำเสนอในส่วนของพาดหัวข่าว และรูปแบบการนำเสนอในส่วนของบทบรรณาธิการ

2. จำนวนเนื้อที่ที่นำเสนอในช่วงที่ 3

การศึกษาจำนวนเนื้อที่ที่นำเสนอที่เกี่ยวข้องกับพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงที่ 3 ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชนพบว่า เป็นไปตามจำนวนชิ้นในรูปแบบการนำเสนอ นั่นคือหนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีจำนวนเนื้อที่ที่นำเสนอมากกว่าหนังสือพิมพ์มติชน 1666.5 BSU จากผลการวิจัยพบว่า หนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชนมีการนำเสนอจำนวนเนื้อที่เรียงตามลำดับมาก-น้อยเช่นเดียวกับจำนวนชิ้นจากรูปแบบการนำเสนอ

3. การนำเสนอประเด็นของข่าวในช่วงที่ 3

การศึกษาประเด็นของข่าวที่เกี่ยวข้องกับพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงที่ 3 พบว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และหนังสือพิมพ์มติชนมีการนำเสนอประเด็นของข่าวเรียงตามลำดับมาก-น้อยเหมือนกัน คือ ประเด็นด้านการเมืองการปกครองถูกนำเสนอมากที่สุด รองลงมาเป็นประเด็นด้านสังคม ประเด็นด้านความสัมพันธ์กับประชาชน ประเด็นด้านเศรษฐกิจ และประเด็นด้านศาสนา แต่ทั้งนี้เมื่อรวมจำนวนชิ้นในการนำเสนอแล้วจะเห็นได้ว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีจำนวนชิ้นในการนำเสนอประเด็นของข่าวมากกว่าหนังสือพิมพ์มติชน 171 ชิ้น

4. การนำเสนอคำหรือข้อความที่แสดงถึงบุคลิกภาพในช่วงที่ 3

การศึกษาคำหรือข้อความที่แสดงถึงบุคลิกภาพของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงที่ 3 ที่พบในการนำเสนอของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชน พบว่า คำ/ข้อความโดยภาพรวมแล้วจะเป็นคำ/ข้อความที่แสดงไปในลักษณะในเชิงบวกมากกว่าเชิงลบ ซึ่งกล่าวโดยรวมแล้วหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ชื่อฉบับนำเสนอคำ/ข้อความในลักษณะที่เหมือนกัน นอกจากนั้นฉายา/สรรพนามที่หนังสือพิมพ์เรียกแทนชื่อพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงที่ 3 ก็ปรากฏว่าทั้งหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชนมีการตั้งฉายา/สรรพนามของพล.ต.จำลอง ศรีเมืองที่เหมือนกัน และฉายา/สรรพนาม ในช่วงที่ 3 นี้เป็นไปในลักษณะเช่นเดียวกับช่วงที่ 1 และช่วงที่ 2 โดยเมื่อรวมจำนวนขึ้นในการนำเสนอคำ/ข้อความในช่วงที่ 2 แล้วปรากฏว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐนำเสนอคำ/ข้อความมากกว่าหนังสือพิมพ์มติชน 216 ชิ้น โดยที่หนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชนเน้นคำ/ข้อความที่แสดงลักษณะนิสัยความเป็นคน “ซื่อสัตย์สุจริต, ใจซื่อมือสะอาด” มากที่สุด ที่บ่งบอกไปในลักษณะเชิงบวกเหมือนกัน

5. การนำเสนอภาพลักษณ์ในส่วนของความคิดเห็นในช่วงที่ 3

การศึกษารูปแบบการนำเสนอของพล.ต.จำลอง ศรีเมืองจากรูปแบบการนำเสนอในส่วนของความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชนในช่วงที่ 3 พบว่า หนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชนนำเสนอภาพลักษณ์ที่เป็นกลางมากที่สุด และนำเสนอภาพลักษณ์ที่เป็นลบน้อยที่สุดเหมือนกัน ซึ่งอาจเป็นเพราะในช่วงที่ 3 บทบาททางการเมืองของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง เป็นไปในลักษณะที่เรียบง่าย ไม่หวือหวา และไม่มีข้อขัดแย้งหรือปัญหาใดๆ เหมือนช่วงที่ 2

ช่วงที่ 4 (รวมระยะเวลาศึกษา 61 วัน)

เป็นช่วงที่พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ลงสมัครเป็นส.ส.ครั้งแรกในนามพรรคพลังธรรม ซึ่งพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าพรรค และผลก็ปรากฏว่าพล.ต.จำลอง ศรีเมือง นำลูกพรรคพลังธรรมเข้ามาในสภาได้ถึง 41 คน โดยได้รับการเลือกตั้งในกม.ถึง 32 คนจากจำนวนทั้งหมด 35 คน ซึ่งหลายฝ่ายมองว่านั่นเป็นเพราะกระแส “จำลองฟีเวอร์”

1. รูปแบบการนำเสนอในช่วงที่ 4

การศึกษารูปแบบการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงที่ 4 ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชนพบว่า หนังสือพิมพ์มติชนมีจำนวนขึ้นในการนำเสนอมากกว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 5 ชิ้น โดยหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ชื่อฉบับเน้นการนำเสนอในรูปแบบของข่าวเหมือนกัน แต่เนื่องจากในช่วงนี้ระยะเวลาการศึกษาไม่นานเหมือนช่วง

แรกๆ ทำให้รูปแบบการนำเสนอที่ศึกษาของหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ชื่อฉบับมีไม่ครบถ้วน จะเห็นได้ว่า ทั้งหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชนไม่มีการนำเสนอในส่วนของบทบรรณาธิการเหมือนกัน และนอกจากนั้นในส่วนของบทความ/รายงานมีนำเสนอเฉพาะหนังสือพิมพ์มติชน ส่วนรูปแบบการนำเสนอในส่วนของคอลัมน์วิจารณ์ก็มิให้นำเสนอเฉพาะหนังสือพิมพ์ไทยรัฐเช่นกัน

2. จำนวนเนื้อที่ที่นำเสนอในช่วงที่ 4

การศึกษาจำนวนเนื้อที่ที่นำเสนอที่เกี่ยวข้องกับพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงที่ 4 ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชนพบว่า เป็นไปตามจำนวนชิ้นจากรูปแบบการนำเสนอ นั่นคือหนังสือพิมพ์มติชนมีจำนวนเนื้อที่ที่นำเสนอมากกว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 137 BSU โดยเน้นการนำเสนอในรูปแบบการนำเสนอในส่วนของข่าวเช่นเดียวกัน

3. การนำเสนอประเด็นของข่าวในช่วงที่ 4

การศึกษาประเด็นของข่าวที่เกี่ยวข้องกับพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงที่ 4 พบว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีการนำเสนอประเด็นของข่าวเพียง 2 ประเด็นคือประเด็นการเมืองการปกครอง และประเด็นทางสังคม ในขณะที่หนังสือพิมพ์มติชนมีการนำเสนอประเด็นของข่าวเพียงประเด็นเดียว คือ ประเด็นการเมืองการปกครอง แต่เมื่อรวมจำนวนชิ้นแล้วปรากฏว่าหนังสือพิมพ์มติชนที่นำเสนอเพียงประเด็นเดียวกลับมีจำนวนชิ้นในการนำเสนอมากกว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 2 ชิ้น

4. การนำเสนอคำหรือข้อความที่แสดงถึงบุคลิกภาพในช่วงที่ 4

การศึกษาคำหรือข้อความที่แสดงถึงบุคลิกภาพของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงที่ 4 ที่พบในการนำเสนอของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชน พบว่า คำ/ข้อความโดยภาพรวมแล้วจะเป็นคำ/ข้อความที่แสดงไปในลักษณะในเชิงบวกมากกว่าเชิงลบ โดยนำเสนอเพียง 2 ลักษณะ คือ แสดงลักษณะนิสัยจำนวน 3 คำ/ข้อความ และแสดงกิจปฏิบัติจำนวน 2 คำ/ข้อความ ซึ่งกล่าวโดยรวมแล้วหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ชื่อฉบับนำเสนอคำ/ข้อความในลักษณะที่เหมือนกัน นอกจากนั้นฉายา/สรรพนามที่หนังสือพิมพ์เรียกแทนชื่อพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงที่ 4 ก็ปรากฏว่าทั้งหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชนมีการนำเสนอฉายา/สรรพนามของพล.ต.จำลอง ศรีเมืองเพียง 3 ฉายา/สรรพนาม โดยเมื่อรวมจำนวนชิ้นในการนำเสนอคำ/ข้อความในช่วงที่ 4 แล้วปรากฏว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐนำเสนอคำ/

ข้อความมากกว่าหนังสือพิมพ์มติชน 5 ชิ้น โดยที่หนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชนได้นำเสนอในภาพรวมๆ ไม่เน้นคำใดคำหนึ่งเป็นพิเศษ

5. การนำเสนอภาพลักษณ์ในส่วนของการคิดเห็นในช่วงที่ 4

การศึกษาภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมืองจากรูปแบบการนำเสนอในส่วนของความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชนในช่วงที่ 4 พบว่า หนังสือพิมพ์ไทยรัฐนำเสนอภาพลักษณ์ที่เป็นบวกมากที่สุด ส่วนภาพลักษณ์ที่เป็นลบและเป็นกลางนำเสนอเท่ากัน ส่วนหนังสือพิมพ์มติชนนำเสนอภาพลักษณ์ที่เป็นกลางเพียงภาพลักษณ์เดียว นั่นเป็นเพราะการดำรงตำแหน่งเป็นส.ส.ของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงนี้ ยังไม่มีบทบาทอะไรเด่นชัดนัก แต่ภาพลักษณ์ความเป็นคนซื่อสัตย์สุจริต เกรงในศีลในธรรม ยังอยู่ในจิตใจของผู้คน ประกอบกับพรรคพลังธรรมไม่ได้ร่วมรัฐบาล เนื่องจากเป็นฝ่ายค้าน จึงทำให้หนังสือพิมพ์นำเสนอภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมืองในช่วงนี้เป็นไปอย่างกลางๆ ไม่แตกต่างกันเท่าไร

ช่วงที่ 5 (รวมระยะเวลาศึกษา 118 วัน)

เป็นช่วงที่พล.ต.จำลอง ศรีเมือง เริ่มมีบทบาทที่โดดเด่นออกมาจากภาพเดิมๆ เพราะพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ได้ก้าวออกมาเป็นผู้นำประชาชนประท้วงนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง จนเป็นเหตุให้เกิดเหตุการณ์ปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชน จนถึงขั้นนองเลือด จากกรณี “พฤษภาทมิฬ” จากเหตุการณ์นี้เองที่ทำให้ประชาชนเริ่มมีความไม่แน่ใจแล้วว่าพล.ต.จำลอง ศรีเมือง เป็นคนดีจริงหรือไม่ เพราะภายหลังเหตุการณ์ก็มีกระแสต่อว่าต่อขานพล.ต.จำลอง ศรีเมืองอยู่เนืองๆ ว่า พล.ต.จำลอง ศรีเมือง “พาคนไปตาย” และระหว่างที่มีการประท้วงนั้น สิ่งที่ประชาชนเคลือบแคลงใจอยู่นั้น พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ก็เริ่มทำให้ประชาชนเกิดความสับสนในการแสดงให้เห็นว่าไม่ใช่คนเกรงในศีลในธรรมอย่างแท้จริง ซึ่งในระหว่างที่มีการประท้วงนั้น พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ได้ลั่นวาจาก่อนหน้านั้นว่าจะประท้วงโดยการอดอาหารจนกว่าจะตายไป แต่ไม่นานพล.ต.จำลอง ศรีเมือง กลับลุกขึ้นมาประกาศว่าจะขอต่อสู้เคียงบ่าเคียงไหล่กับประชาชนโดยขอตักอาหาร และกลับมาทานข้าว ทำให้ประชาชนทั่วไปเริ่มมีความลังเลในความพฤติกรรมของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง

1. รูปแบบการนำเสนอในช่วงที่ 5

การศึกษารูปแบบการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงที่ 5 ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชนพบว่า หนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ชื่อฉบับมีจำนวนชิ้นในการนำเสนอเท่ากัน โดยหนังสือพิมพ์ไทยรัฐเน้นการรูปแบบการนำเสนอในส่วน

ของคอลัมน์วิจารณ์ และรูปแบบการนำเสนอในส่วนของบทบรรณาธิการนั้นหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ไม่มีการนำเสนอในส่วนนี้ ในขณะที่หนังสือพิมพ์มติชนเน้นรูปแบบการนำเสนอในส่วนของข่าว และมีการนำเสนอครบทั้ง 5 รูปแบบการนำเสนอ

2. จำนวนเนื้อที่ที่นำเสนอในช่วงที่ 5

การศึกษาจำนวนเนื้อที่ที่นำเสนอที่เกี่ยวข้องกับพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงที่ 5 ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชน จะเห็นได้ว่า ถึงแม้หนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ชื่อฉบับจะมีจำนวนชิ้นในการนำเสนอเท่ากัน แต่เมื่อรวมจำนวนเนื้อที่ที่นำเสนอแล้วปรากฏว่า หนังสือพิมพ์มติชนมีจำนวนเนื้อที่ที่นำเสนอมากกว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 141 BSU ซึ่งหนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีจำนวนเนื้อที่ที่นำเสนอมากที่สุดในส่วนของคอลัมน์วิจารณ์ซึ่งเป็นไปตามจำนวนชิ้น แต่หนังสือพิมพ์มติชนนั้นมีจำนวนเนื้อที่ที่นำเสนอในส่วนของบทความ/รายงานมากที่สุด ในขณะที่มีการนำเสนอในส่วนของข่าวมากที่สุด

3. การนำเสนอประเด็นของข่าวในช่วงที่ 5

การศึกษาประเด็นของข่าวที่เกี่ยวข้องกับพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงที่ 5 พบว่าทั้งหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชนมีการนำเสนอประเด็นของข่าวเพียงประเด็นเดียวเหมือนกัน นั่นคือประเด็นการเมืองการปกครอง ทั้งนี้หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีจำนวนชิ้นในการนำเสนอประเด็นของข่าวมากกว่าหนังสือพิมพ์มติชน 6 ชิ้น

4. การนำเสนอคำหรือข้อความที่แสดงถึงบุคลิกภาพในช่วงที่ 5

การศึกษาคำหรือข้อความที่แสดงถึงบุคลิกภาพของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงที่ 5 ที่พบในการนำเสนอของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชน พบว่า คำ/ข้อความโดยภาพรวมแล้วจะเป็นคำ/ข้อความที่แสดงไปในลักษณะในเชิงบวกมากกว่าเชิงลบ ซึ่งมีคำ/ข้อความเดียวที่บ่งบอกไปในลักษณะเชิงลบ นั่นคือ คำ/ข้อความที่แสดงลักษณะนิสัย “ดีอีร์น, ถืออึดตา” นอกจากนั้นฉายา/สรรพนามที่หนังสือพิมพ์เรียกแทนชื่อพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงที่ 5 ก็ปรากฏว่าทั้งหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชนมีการนำเสนอฉายา/สรรพนามของพล.ต.จำลอง ศรีเมืองที่เหมือนกันเพียง 2 ฉายา/สรรพนาม แต่หนังสือพิมพ์มติชนมีการนำเสนอฉายา/สรรพนามที่นอกเหนือจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 1 ฉายา/สรรพนาม คือ “จอมเซอร์ไพรส์” ซึ่งหนังสือพิมพ์มติชนให้ความหมายฉายา/สรรพนามนี้ว่า เป็นเพราะลักษณะนิสัยส่วนตัวของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ที่ทำอะไรแล้วไม่มีใครสามารถคาดเดาใจของพล.ต.จำลอง ศรีเมืองออก ซึ่งหมายถึงการกระทำของพล.ต.จำลอง ศรีเมืองเหนือความคาด

หมายที่จะเดากัน โดยเมื่อรวมจำนวนชิ้นในการนำเสนอคำ/ข้อความในช่วงที่ 5 แล้วปรากฏว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐนำเสนอคำ/ข้อความมากกว่าหนังสือพิมพ์มติชน 20 ชิ้น โดยหนังสือพิมพ์ไทยรัฐเน้นคำ/ข้อความในส่วนแสดงลักษณะนิสัยมากกว่าหนังสือพิมพ์มติชน

5. การนำเสนอภาพลักษณ์ในส่วนของความคิดเห็นในช่วงที่ 5

การศึกษาภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมืองจากรูปแบบการนำเสนอในส่วนของความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชนในช่วงที่ 5 พบว่า หนังสือพิมพ์ไทยรัฐนำเสนอภาพลักษณ์ที่เป็นกลางมากที่สุด และนำเสนอภาพลักษณ์ที่เป็นบวกน้อยที่สุด ส่วนหนังสือพิมพ์มติชนนำเสนอภาพลักษณ์ที่เป็นกลางมากที่สุดเช่นเดียวกัน แต่นำเสนอภาพลักษณ์ที่เป็นลบน้อยที่สุด จากการนำเสนอภาพลักษณ์ของหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ชื่อฉบับที่นำเสนอภาพลักษณ์ที่เป็นกลางมากที่สุดเหมือนกัน นั่นเป็นเพราะในช่วงนี้เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อทางการเมือง การนำเสนอภาพลักษณ์ที่โน้มเอียงไปด้านใดด้านหนึ่งนั้นอาจจะเกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติ และอาจทำให้ประชาชนเกิดความสับสนได้ ฉะนั้นในช่วงนี้หนังสือพิมพ์จึงต้องทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการนำเสนอข่าวสารอย่างเป็นกลางมากที่สุด ฉะนั้นภาพลักษณ์ในช่วงนี้ของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ที่ไม่ว่าจะแสดงไปในลักษณะใดก็ตาม หนังสือพิมพ์ก็จะต้องเสนอไปเชิงที่เป็นกลาง

ช่วงที่ 6 (รวมระยะเวลาศึกษา 1,000 วัน)

หลังจากที่พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ผ่านวิกฤตการณ์ “พฤษภาทมิฬ” มาแล้วนั้น ได้พลพรรคพลังธรรมมานั่งในตำแหน่งพรรคร่วมรัฐบาล โดยที่พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ไม่ได้รับตำแหน่งใดๆ ทางการเมือง เนื่องจากได้ประกาศไว้ในช่วง “พฤษภาทมิฬ” นอกจากนั้นตำแหน่งหัวหน้าพรรคพลังธรรม พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ก็ปฏิเสธในการรับตำแหน่งนี้ ทำให้บทบาททางการเมืองของพล.ต.จำลอง ศรีเมืองในระหว่างนี้ได้เงียบหายไประยะหนึ่ง แต่หลังจากนั้น เจตนาธรรมณ์ที่แสดงถึงการไม่ยึดติดตำแหน่งของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง นั้นก็มีท่าทีเปลี่ยนไปหลังจากที่มีการประชุมพรรค พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ได้ตอบรับกลับมาเป็นหัวหน้าพรรคอีกครั้ง และหลังจากนั้นพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ก็ตอบรับกับตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี พร้อมทั้งแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีในโควตาพรรคใหม่ทั้งหมด และนำคนนอกเข้ามาดำรงตำแหน่งในคณะรัฐมนตรีถึง 5 คน ซึ่งจากการกระทำดังกล่าวทำให้เกิดข้อขัดแย้งขึ้นอย่างรุนแรงภายในพรรค จนทำให้เกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย เป็น 2 ฝ่าย คือฝ่ายพล.ต.จำลอง ศรีเมือง และฝ่ายรัฐมนตรีที่ถูกปลดทั้ง 11 คน ซึ่งเป็นที่มาของ “กลุ่ม 23” ที่นำโดยน.ต.ประสงค์ สุ่นศิริ

1. รูปแบบการนำเสนอในช่วงที่ 6

การศึกษาในรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงที่ 6 ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชนพบว่า หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีจำนวนชิ้นในการนำเสนอมากกว่าหนังสือพิมพ์มติชน 81 ชิ้น แต่เมื่อพิจารณาลำดับมาก-น้อยจากรูปแบบการนำเสนอแล้วพบว่า หนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ชื่อฉบับมีรูปแบบการนำเสนอเรียงตามลำดับเหมือนกัน นั่นคือ รูปแบบการนำเสนอในส่วนของคอลัมน์วิจารณ์ถูกนำเสนอมากที่สุด รองลงมาเป็นรูปแบบการนำเสนอในส่วนของบทความ/รายงาน รูปแบบการนำเสนอในส่วนของข่าว รูปแบบการนำเสนอในส่วนของพาดหัวข่าว และรูปแบบการนำเสนอในส่วนของบทบรรณาธิการ แต่ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจำนวนชิ้นจากรูปแบบการนำเสนอทั้ง 5 รูปแบบแล้วปรากฏว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีจำนวนชิ้นมากกว่าหนังสือพิมพ์มติชนเพียงรูปแบบเดียวคือ คอลัมน์วิจารณ์ ส่วนอีก 4 รูปแบบนั้นหนังสือพิมพ์มติชนมีจำนวนชิ้นในการนำเสนอมากกว่า

2. จำนวนเนื้อที่ที่นำเสนอในช่วงที่ 6

การศึกษาจำนวนเนื้อที่ที่นำเสนอที่เกี่ยวข้องกับพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงที่ 6 ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชน พบว่า เป็นไปตามจำนวนชิ้นจากรูปแบบการนำเสนอ นั่นคือ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีจำนวนเนื้อที่ที่นำเสนอมากกว่าหนังสือพิมพ์มติชน 1523 BSU แต่ทั้งนี้เมื่อดูจำนวนชิ้นจากรูปแบบการนำเสนอหนังสือพิมพ์มติชนมีจำนวนชิ้นจากรูปแบบการนำเสนอมากกว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 4 รูปแบบดังที่กล่าวแล้วนั้น แต่จากผลการวิจัยแล้วปรากฏว่า รูปแบบการนำเสนอในส่วนของข่าวที่หนังสือพิมพ์มติชนมีจำนวนชิ้นในการนำเสนอมากกว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 3 ชิ้น เมื่อมาคำนวณเป็นจำนวนเนื้อที่ที่นำเสนอแล้วพบว่า หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีจำนวนเนื้อที่ที่นำเสนอมากกว่าหนังสือพิมพ์มติชน 26.5 BSU ส่วนรูปแบบการนำเสนออื่นๆ เรียงตามลำดับมาก-น้อย

3. การนำเสนอประเด็นของข่าวในช่วงที่ 6

การศึกษาประเด็นของข่าวที่เกี่ยวข้องกับพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงที่ 6 พบว่าทั้งหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชนมีการนำเสนอประเด็นของข่าวเท่ากันคือ 3 ประเด็น ซึ่งทั้งหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชนนำเสนอประเด็นของข่าวเหมือนกัน 2 ประเด็น คือ ประเด็นการเมืองการปกครอง และประเด็นทางสังคม และอีกประเด็นนั้นหนังสือพิมพ์ไทยรัฐนำเสนอประเด็นทางศาสนา ในขณะที่หนังสือพิมพ์มติชนนำเสนอประเด็นทางเศรษฐกิจชื่อฉบับละ 1 ชิ้นเท่ากัน เมื่อรวมจำนวนชิ้นในการนำเสนอประเด็นของข่าวแล้ว

พบว่า หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีจำนวนชิ้นในการนำเสนอประเด็นของข่าวมากกว่าหนังสือพิมพ์มติชน 93 ชิ้น เป็นไปตามจำนวนชิ้นจากรูปแบบการนำเสนอ

4. การนำเสนอคำหรือข้อความที่แสดงถึงบุคลิกภาพในช่วงที่ 6

การศึกษาคำหรือข้อความที่แสดงถึงบุคลิกภาพของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงที่ 6 ที่พบในการนำเสนอของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชน พบว่า คำ/ข้อความโดยภาพรวมแล้วจะเป็นคำ/ข้อความที่แสดงไปในลักษณะในเชิงบวกมากกว่าเชิงลบ ซึ่งมีคำ/ข้อความเพียง 2 คำ/ข้อความจากส่วนแสดงลักษณะนิสัยทั้งหมด 10 คำ/ข้อความที่บ่งบอกไปในลักษณะเชิงลบ นั่นคือ คำ/ข้อความที่แสดงลักษณะนิสัย “ดีร้าย, ถืออึดตา” และคำ/ข้อความที่แสดงลักษณะนิสัย “ลึงเล, ไม่แน่นอน” นอกจากนั้นฉายา/สรรพนามที่หนังสือพิมพ์เรียกแทนชื่อพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงที่ 6 ก็ปรากฏว่าทั้งหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชนมีการนำเสนอฉายา/สรรพนามของพล.ต.จำลอง ศรีเมืองในลักษณะที่เหมือนกัน ซึ่งในช่วงนี้ได้้นำฉายา/สรรพนาม “จำลองพีเวอร์” ที่ปรากฏมากในช่วงที่ 3 กลับมาใช้อีก เพื่อเป็นการโยนโยนภาพจากอดีตของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง กับภาพที่ปรากฏในช่วงนี้ นอกจากนั้น ยังเกิดฉายา/สรรพนาม ใหม่ ๆ ที่หนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ชื่อฉบับนำมาเรียกใช้เหมือนกันอีก นั่นคือฉายา/สรรพนาม “จอมสร้างภาพ” ที่บ่งบอกถึงพฤติกรรมของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในการที่ต้องการสร้างภาพลักษณ์ของตนเองให้ดูอยู่เสมอ ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างชื่อเสียงทฤษฎีหนึ่งที่พล.ต.จำลอง ศรีเมืองนำมาใช้ โดยทฤษฎีนั้นกล่าวไว้ว่า “ภาพลักษณ์ของบุคคลโดยเฉพาะในเรื่องของความน่าเชื่อถือจะดีหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับว่า บุคคลนั้นสามารถใช้สื่อมวลชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมาก-น้อยเพียงใด” ดังนั้นจึงไม่แปลกอะไรที่นักการเมืองและพรรคการเมืองจะต้องปรุงแต่งภาพลักษณ์ให้ได้เลิศที่สุด เสมือนดั่งเป็นสินค้าให้ประชาชนเลือก

5. การนำเสนอภาพลักษณ์ในส่วนของการความคิดเห็นในช่วงที่ 6

การศึกษาภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมืองจากรูปแบบการนำเสนอในส่วนของความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชนในช่วงที่ 6 พบว่า หนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ชื่อฉบับนำเสนอภาพลักษณ์ที่เป็นกลางมากที่สุดเหมือนกัน และนำเสนอภาพลักษณ์ที่เป็นบวกน้อยที่สุดเหมือนกัน จากการนำเสนอภาพลักษณ์ของหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ชื่อฉบับที่นำเสนอภาพลักษณ์ที่เป็นลบมากกว่าภาพลักษณ์ที่เป็นบวก นั้นอาจเป็นเพราะพฤติกรรมทางการเมืองในช่วงนี้ของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ที่ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่ประกาศไว้ตั้งแต่ก่อตั้งพรรคจากสัญญาประชาคม 4 ข้อ โดย 1 ในนั้น คือ ไม่หวังและไม่แย่งตำแหน่งกัน อีกทั้งช่วงที่

เกิดเหตุการณ์ “พฤษภาทมิฬ” พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ก็ประกาศว่า “จะไม่รับตำแหน่งใดๆ ทางการเมือง” แต่หลังจากนั้น พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ก็กลับเสียคำพูดเสียเองก่อให้เกิดความสับสนจากผู้คนที่นิยมและศรัทธา พล.ต.จำลอง ศรีเมือง อย่างมาก อีกทั้งปัญหาภายในพรรคพลังธรรมเอง ที่ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ไม่สามารถขจัดปัญหาความขัดแย้งภายในพรรคที่ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ตั้งขึ้นมามีด้วยน้ำพักน้ำแรงได้ ก่อปรกกับการที่ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง สั่งปลดรัฐมนตรีชุดเก่าทั้ง 11 คน ทำให้ผู้คนทั่วไปมองว่า พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ถืออึดตา แก่แค่นส่วนตัว ยิ่งทำให้ภาพลักษณ์ของ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ตกต่ำลงอย่างมากในช่วงนี้เมื่อเทียบกับช่วงแรกๆ ที่ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง อาสาเข้ามาเป็นผู้ว่าฯ กทม.

ช่วงที่ 7 (รวมระยะเวลาศึกษา 54 วัน)

หลังจากที่ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง นำพรรคพลังธรรมถอนตัวออกจากพรรคร่วมรัฐบาลจากกรณี “สปก4-01” ชาวคราวเกี่ยวกับ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ก็เจ็บหายไปครู่ใหญ่ และเมื่อวันลงรับสมัครผู้ว่าฯ กทม. พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ก็สร้างความฮือฮาแก่บรรดาเซียนการเมืองอีกครั้ง เมื่อ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ตัดสินใจลงสมัครชิงชัยเป็นผู้ว่าฯ กทม. อีกครั้ง แต่ในครั้งนั้น บรรดาเซียนการเมืองทั้งหลายต่างก็วิเคราะห์กันว่า “จำลองฟีเวอร์” จะไม่หวนกลับมาอีกแล้ว และเมื่อผลการนับคะแนนปรากฏ ก็เป็นจริงดังนั้น เมื่อทราบผล พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ได้ประกาศวางมือทางการเมือง และเดินทางมุ่งสู่ป่าเพื่อสรรสร้าง “โรงเรียนผู้นำ” ต่อไปตามความตั้งใจเดิม

1. รูปแบบการนำเสนอในช่วงที่ 7

การศึกษารูปแบบการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงที่ 7 ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชนพบว่า หนังสือพิมพ์มติชนมีจำนวนชิ้นในการนำเสนอมากกว่าหนังสือพิมพ์มติชน 9 ชิ้น โดยหนังสือพิมพ์มติชนมีจำนวนชิ้นจากรูปแบบการนำเสนอในส่วนของบทความ/รายงานมากที่สุด ในขณะที่หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีจำนวนชิ้นจากรูปแบบการนำเสนอในส่วนของการสัมภาษณ์มากที่สุด

2. จำนวนเนื้อที่ที่นำเสนอในช่วงที่ 7

การศึกษาจำนวนเนื้อที่ที่นำเสนอที่เกี่ยวข้องกับ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงที่ 7 ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชน พบว่า เป็นไปตามจำนวนชิ้นจากรูปแบบการนำเสนอ นั่นคือ หนังสือพิมพ์มติชนมีจำนวนเนื้อที่ที่นำเสนอมากกว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 160.5 BSU

3. การนำเสนอประเด็นของข่าวในช่วงที่ 7

การศึกษาประเด็นของข่าวที่เกี่ยวข้องกับพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงที่ 7 พบว่าทั้งหนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีการนำเสนอประเด็นของข่าว 2 ประเด็น คือประเด็นทางการเมือง การปกครอง และประเด็นความสัมพันธ์กับประชาชน ในขณะที่หนังสือพิมพ์มติชนนำเสนอเพียงประเด็นเดียวคือ ประเด็นการเมืองการปกครอง แต่เมื่อรวมจำนวนชิ้นในการนำเสนอประเด็นของข่าวแล้วปรากฏว่าหนังสือพิมพ์มติชนมีจำนวนชิ้นในการนำเสนอมากกว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 10 ชิ้น ถึงแม้ว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐจะมีการนำเสนอประเด็นของข่าวมากกว่าก็ตาม

4. การนำเสนอคำหรือข้อความที่แสดงถึงบุคลิกภาพในช่วงที่ 7

การศึกษาคำหรือข้อความที่แสดงถึงบุคลิกภาพของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงที่ 7 ที่พบในการนำเสนอของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชน พบว่า คำ/ข้อความโดยภาพรวมแล้วจะเป็นคำ/ข้อความที่แสดงไปในลักษณะในเชิงบวกมากกว่าเชิงลบ เมื่อรวมจำนวนชิ้นในการนำเสนอคำ/ข้อความแล้วปรากฏว่าหนังสือพิมพ์มติชนมีจำนวนชิ้นในการนำเสนอมากกว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 25 ชิ้น โดยหนังสือพิมพ์มติชนเน้นในส่วนของฉายา/สรรพนามมากกว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เนื่องจากในช่วงนี้ฉายา/สรรพนามในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีเพียงฉายา/สรรพนามเดียว ในขณะที่หนังสือพิมพ์มติชนมีถึง 6 ฉายา/สรรพนาม

5. การนำเสนอภาพลักษณ์ในส่วนของคุณคิดเห็นในช่วงที่ 7

การศึกษาภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมืองจากรูปแบบการนำเสนอในส่วนของความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชนในช่วงที่ 7 พบว่า หนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ชื่อฉบับนำเสนอภาพลักษณ์ที่เป็นกลางมากที่สุดเหมือนกัน และนำเสนอภาพลักษณ์ที่เป็นบวกน้อยที่สุดเหมือนกัน จากการนำเสนอภาพลักษณ์ของหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ชื่อฉบับที่นำเสนอภาพลักษณ์ที่เป็นลบมากกว่าภาพลักษณ์ที่เป็นบวก นั้นเป็นเพราะผลพวงจากภาพลักษณ์ในช่วงก่อนหน้านี้ และมีผลโยงใยถึงช่วงนี้ ทำให้ภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมืองที่ปรากฏในช่วงนี้จึงเป็นภาพลักษณ์ที่เป็นลบมากกว่าบวก และจากการนำเสนอภาพลักษณ์ที่เป็นลบมากกว่าบวกของหนังสือพิมพ์นี้เอง ส่งผลให้พล.ต.จำลอง ศรีเมือง พ่ายแพ้การเลือกตั้งครั้งนี้ เพราะภาพลักษณ์เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะเปลี่ยนแปลงได้ยาก เพราะการจะเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์จะต้องไปกระทบกระเทือนโครงสร้างของพฤติกรรมมากมาย การพยายามสรรหาข้อมูลให้แก่บุคคลเพื่อให้เขาเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์นั้น ข้อมูลอาจถูกปฏิเสธได้ หากข้อมูลดังกล่าวขัดแย้งกับความคิดเห็น ความเชื่อเดิม ทศนคติเดิม และค่านิยมเดิมของบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ต่อการสร้างภาพลักษณ์ที่ว่า “ภาพลักษณ์ของบุคคลจะเป็นเช่นไร ย่อม

ขึ้นอยู่กับวิธีการคัดเลือกนำเสนอหรือมุมมองของหนังสือพิมพ์” เช่นเดียวกับที่ BOORSTIN กล่าวว่า “คนดังเขาถูกสร้างขึ้นด้วยฝีมือของพวกเราที่ต้องการอ่านเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเขา...”

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญบรรณาธิการข่าว หัวหน้าข่าว และคอลัมนิสต์จากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์มติชน

1. กระบวนการคัดเลือกและนำเสนอข่าวการเมือง

โดยทั่วไป หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับนั้นมีการบวนการในการคัดเลือกและนำเสนอข่าวที่แตกต่างกันบ้างคล้ายคลึงกันบ้าง คือ เริ่มจากการคัดเลือกข่าวที่เข้ามายังโต๊ะในแต่ละวันจากผู้สื่อข่าว โดยการคัดเลือกข่าวอาจพิจารณาตามลักษณะความเป็นข่าว คุณสมบัติข่าว และคุณค่าข่าว ซึ่งคุณค่าที่กล่าวถึงนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายหรือธรรมเนียมปฏิบัติของแต่ละหนังสือพิมพ์ที่มีเกณฑ์ในการพิจารณาที่แตกต่างกัน เช่น คัดเลือกข่าวที่สดใหม่ ข่าวที่มีผลกระทบต่อคนในสังคม ข่าวที่มีความเด่น เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมีความใกล้ชิดกับผู้อ่าน เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์บุคคลผู้มีส่วนในการคัดเลือกข่าวการเมืองของไทยรัฐกับมติชนพบว่า หนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ฉบับมีนโยบายในการคัดเลือกข่าวและนำเสนอข่าวการเมืองคล้ายคลึงกันดังนี้

1. ชั้นแรกจะมีการประชุมข่าวก่อนว่าวันนี้จะนำเสนอข่าวใดเป็นข่าวหลัก และข่าวรอง และก็มีมอบหมายให้นักข่าวในสายการเมือง ที่ประจำอยู่ที่ต่างๆ ตามข่าวนั้น นายปราโมทย์ ฝ่ายอุประ หัวหน้าข่าวการเมืองหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (สัมภาษณ์ 19 สิงหาคม 2540) ได้ให้รายละเอียดว่า การนำเสนอข่าวการเมืองลงในหนังสือพิมพ์ของไทยรัฐนั้น ในแต่ละวันจะมีการประชุมข่าว แล้วก็ตกลงว่าจะลงในประเด็นไหน ข่าวใด แล้วก็ให้นักข่าวสายการเมืองที่ประจำอยู่ที่ต่างๆ ทั้งสายทำเนียบ สายรัฐสภา สายกระทรวงต่างๆ ไปตามเรื่องนี้

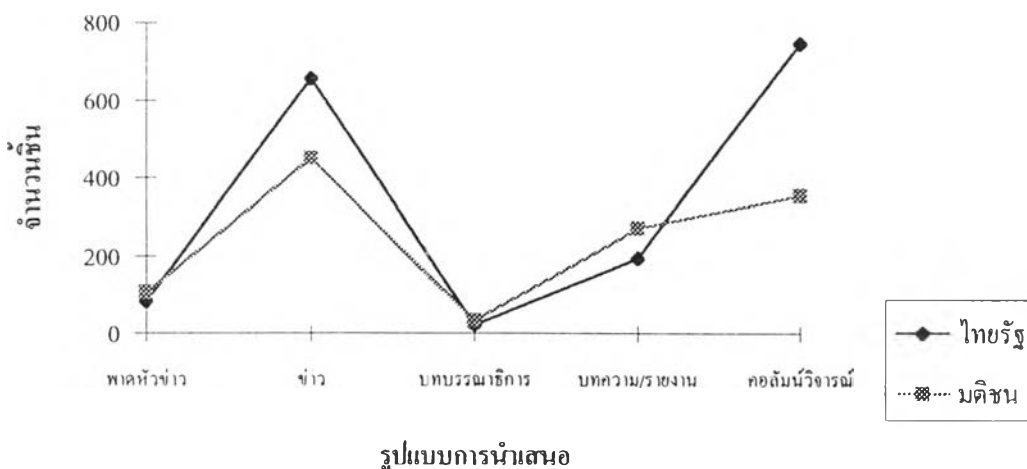
นายประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ ผู้ช่วยบรรณาธิการข่าวหนังสือพิมพ์มติชน (สัมภาษณ์ 14 สิงหาคม 2540) ได้อธิบายถึงกระบวนการคัดเลือกข่าวการเมืองของมติชนว่า ที่มติชนจะมีระบบการประชุมข่าวทุกวัน วันละ 2 ช่วง คือช่วงเช้าเวลาประมาณ 11.00 น. เพื่อดูว่าในแต่ละวันจะมีข่าวอะไรบ้าง แล้วจะต้องตามประเด็นข่าวไหนต่อ ช่วงที่สายคือตอนประมาณ 17.00 น. เพื่อรวบรวมข่าวที่ให้ตามในช่วงเช้าหรือช่วงสาย ว่ามีข่าวอะไรเข้ามาบ้าง

2. สำหรับการคัดเลือกข่าวนั้น หนังสือพิมพ์มติชนจะใช้วิธีการประชุมข่าว โดยให้หัวหน้าข่าวเป็นผู้รายงาน แล้วประชุมคัดเลือกข่าวกันอีกครั้ง ว่าข่าวไหนสมควรจะได้รับเลือกเป็นข่าวเด่น และข่าวไหนสมควรจะได้รับเลือกเป็นข่าวรอง โดยคุณประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ ผู้ช่วยบรรณาธิการข่าว กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า ผู้ที่จะรายงาน คือ หัวหน้าข่าวประจำวัน และในจำนวนข่าวที่รายงานมาในแต่ละวัน ข่าวอะไรที่น่าจะเป็นข่าวนำ เป็นข่าวเด่น ถ้าที่ประชุมเห็นด้วยก็นำเสนอข่าวนั้นเป็นข่าวเด่น แต่ถ้าไม่เห็นด้วยก็ต้องมีการอภิปรายกันพอสมควร ส่วนการพิจารณาว่าข่าวไหนควรจะเป็นข่าวเด่น หรือข่าวรอง ในหน้าหนึ่งในแต่ละวัน ใช้หลักเกณฑ์ต่างๆ ไป เช่น ความน่าสนใจ ผลกระทบต่อสาธารณชน เป็นต้น

ทางด้านหนังสือพิมพ์ไทยรัฐจะให้รีไรเตอร์ เป็นผู้รับผิดชอบหรือเป็นผู้คัดเลือกข่าว คุณปราโมทย์ ฝ่ายอุประ หัวหน้าข่าวการเมืองหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ กล่าวว่า เมื่อนักข่าวนำเสนอข่าวที่ให้ไปตามเข้ามาแล้ว ก็จะมีรีไรเตอร์สกรีนข่าวอีกทีว่าข่าวไหน น่าจะเป็นประเด็นที่ประชาชนสนใจ ก็จะเอาประเด็นนั้นมาลงเป็นข่าวหน้า 1 ของข่าวในแต่ละวัน แต่ถ้าเป็นประเด็นรองลงมาก็จะนำมาลงในหน้า 3

แต่บางครั้งการมอบหมายให้นักข่าวไปตามเรื่องที่คิดว่าน่าจะเป็นข่าวเด่น แต่แล้วนักข่าวก็ตามเรื่องนั้นไม่สำเร็จบ้าง หรือได้ข่าวมาไม่มากพอที่จะนำเสนอข่าวนั้นก็ไม่สามารถที่จะนำเสนอให้เป็นข่าวเด่นได้ คุณปราโมทย์ ฝ่ายอุประ ได้กล่าวถึงทางออกในเรื่องนี้ว่า ถ้าหากข่าวที่ให้นักข่าวไปตามแล้วไม่ได้เรื่องก็จะลดประเด็นในข่าวนั้นให้เป็นประเด็นรองหรือลดความสำคัญให้น้อยลงไป แล้วก็จะนำเสนอประเด็นที่ประชุมกันที่ให้เป็นข่าวรองๆ ถัดมาขึ้นมาเป็นข่าวเด่น

3. สำหรับการพิจารณาการนำเสนอข่าวโดยการให้น้ำหนักหรือกำหนดสัดส่วนในการนำเสนอโดยดูผลการเปรียบเทียบจากรูปแบบการนำเสนอของหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ชื่อฉบับ ที่แสดงให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพล.ต.จำลอง ศรีเมือง จากรูปแบบการนำเสนอในส่วนของข่าว และคอลัมน์วิจารณ์ มากกว่าหนังสือพิมพ์มติชน และหนังสือพิมพ์มติชนมีการนำเสนอในรูปแบบการนำเสนอในส่วนของพาดหัวข่าว บทบรรณาธิการ และบทความ/รายงาน มากกว่าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐนั้น

คุณปราโมทย์ ฝ้ายอุประ หัวหน้าข่าวการเมืองไทยรัฐ กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า ขึ้นอยู่กับพื้นที่ในหน้าหนังสือพิมพ์เป็นสำคัญ และสถานการณ์ โดยเฉพาะในสมัยช่วงพล.ต.จำลอง ศรีเมือง เป็นช่วงสำคัญ พื้นที่ไม่พอ ก็จะยกหน้านั้น หน้านี้ อย่างยกหน้า 3 หน้า 10 หน้า 11 ซึ่งเป็นหน้าเศรษฐกิจ หน้าการศึกษา ออกเพื่อที่จะป้อนข้อมูลให้ประชาชนอย่างเต็มที่เพราะถือนโยบายว่า ถ้าเป็นช่วงเวลาที่สำคัญ ก็จะทำให้พื้นที่เต็มๆ ถ้าเป็นข่าวธรรมดาทั่วไป ก็จะเกาะติดสถานการณ์ไปเรื่อยๆ เนื่องจากไทยรัฐมีเนื้อที่น้อย เมื่อเทียบกับหนังสือพิมพ์ทุกฉบับ และในส่วนของบทความนั้น ก็ไม่ได้เจาะจงว่าบทความนี้จะต้องเป็นของใคร เพราะมีพื้นที่จำกัดอีกเช่นกัน ส่วนคุณประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ ผู้ช่วยบรรณาธิการข่าวมติชน ก็กล่าวในทำนองเดียวกันว่า ขึ้นอยู่กับสถานการณ์เป็นสำคัญเช่นกัน แต่ไม่ได้คำนึงถึงเรื่องพื้นที่เหมือนกับไทยรัฐ

จากการสัมภาษณ์ในหัวข้อกระบวนการคัดเลือกข่าวและนำเสนอข่าวการเมืองของหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ชื่อฉบับ จะเห็นได้ว่า เป็นไปตามแนวคิดเรื่องนายประตู่ข่าวสาร ที่ DAVID M. WHITE (1950) กล่าวว่าการรายงานข้อมูลข่าวสาร หรือเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคมนั้น จะเป็นการรายงานข่าวสารโดยผ่านกระบวนการเลือกสรรของสื่อมวลชน ข่าวที่ได้รับการเผยแพร่ต้องมีการคัดเลือก ซึ่งจะกระทำโดยอาศัยกฎเกณฑ์บางอย่างในการประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน เช่น จะต้องเป็นข่าวที่คนส่วนใหญ่สนใจ เป็นข่าวที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ในวงการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ผู้ทำหน้าที่ปิด-เปิดประตูข่าวสาร ได้แก่ นักข่าว นักเขียนคอลัมน์ บทความตลอดจนบรรณาธิการที่ทำหน้าที่รวบรวม คัดเลือก เรียบเรียง และตรวจสอบข่าวสาร เพื่อนำเสนอให้สาธารณชนทราบ และแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดหัวข้อเรื่องพิจารณาโดยสื่อมวลชน เนื่องจากเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในแต่ละวันมีมากเกินไปที่สื่อมวลชนจะรายงานได้

เพราะฉะนั้นจึงต้องเลือกมารายงาน การเลือก คือ การกำหนดวาระสำหรับหัวข้อเรื่องที่ประชาชนจะสนใจ พุดคุย ถกเถียงกันต่อไป กล่าวอีกนัยหนึ่ง ความสำคัญของเหตุการณ์ทางการเมืองขึ้นอยู่กับการณ์เหตุการณืนั้นจะถูกกำหนดเป็นวาระของสื่อมวลชนหรือไม่ ไม่ว่าจะเป็นการนำเสนอข่าวสารเรื่องใดเรื่องหนึ่งในการให้ประเด็นหรือหัวข้อนั้นๆ มีความสำคัญหรือไม่มีความสำคัญ มีการเพิ่มพื้นที่ของข่าวให้มากกว่าปกติ นำเสนอข่าวนั้นๆ ในความถี่สูง ซึ่งเป็นไปในลักษณะที่ว่า “ถ้าเรื่องใดที่สื่อมวลชนให้ความสนใจมากที่สุด เรื่องนั้นก็จะได้รับรู้ว่าเป็นเรื่องสำคัญที่สุด” เพราะการที่สื่อมวลชนให้ความสนใจต่อประเด็น หรือหัวข้อที่เกี่ยวกับปัญหาในเรื่องต่างๆ ทำให้ประชาชนได้รับทราบและตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาหรือประเด็นนั้นตามที่สื่อมวลชนได้กำหนดไว้ นั่นคือ สื่อมวลชนก็เป็นสื่อหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของประชาชนที่จะรับรู้ถึงความสำคัญในเรื่องต่างๆ ที่สื่อมวลชนเป็นผู้นำเสนอ (LIPPMANN W., 1992)

2. บทบาทของหนังสือพิมพ์ในการกำหนดภาพลักษณ์นักการเมือง

การพิจารณาในการวิเคราะห์บทบาทของหนังสือพิมพ์ต่อการสร้างภาพลักษณ์ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงปี 2523-2539 นอกจากจะพิจารณาในเรื่องกระบวนการคัดเลือกและนำเสนอข่าวการเมืองแล้ว บทบาทของหนังสือพิมพ์ในการกำหนดภาพลักษณ์นักการเมืองถือเป็นหัวใจสำคัญต่อการศึกษาเรื่องนี้ เพราะหนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่งที่สามารถให้การเรียนรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน โดยการเสนอประเด็นปัญหาต่างๆ ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของประเด็นนั้นๆ และหนังสือพิมพ์ก็มีบทบาทในการโน้มนำความคิดทางการเมืองของผู้อ่านอยู่มากๆ เพราะว่าหนังสือพิมพ์จะชักนำ และยั่วยุให้ผู้อ่านได้ครุ่นคิดถึงสิ่งที่หนังสือพิมพ์เห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนั้นหนังสือพิมพ์ยังเป็นสื่อที่สามารถให้ “สถานภาพแก่บุคคล” ด้วยการยกย่องหรือทำลายชื่อเสียงของบุคคลได้อีกด้วย โดยแบ่งบทบาทของหนังสือพิมพ์ในการกำหนดภาพลักษณ์นักการเมืองออกเป็น 3 บทบาทดังนี้

2.1 บทบาทในการให้สถานภาพแก่บุคคล

2.2 บทบาทในการสร้างความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับนักการเมือง

2.3 บทบาทในการดูแลรักษาผลประโยชน์ของประชาชน ด้วยการตรวจสอบ

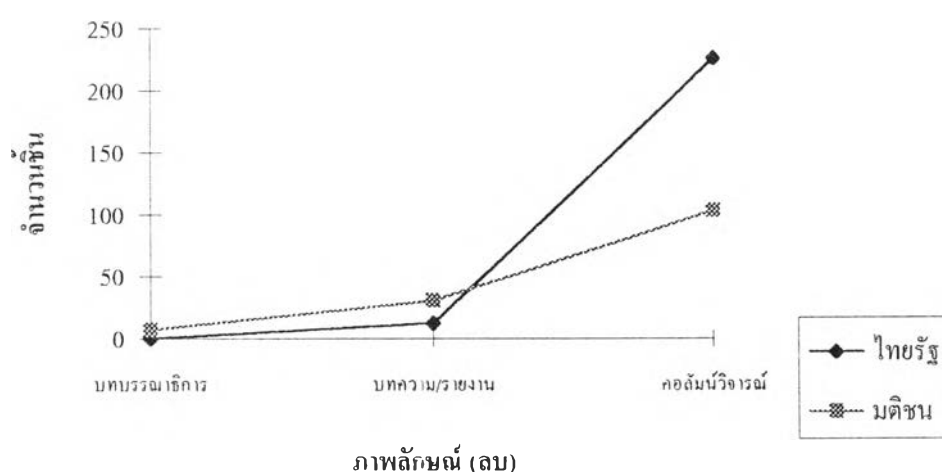
พฤติกรรมของนักการเมือง

2.1 บทบาทในการให้สถานภาพแก่บุคคล

นอกจากหนังสือพิมพ์จะมีบทบาททางการเมืองอย่างกว้างขวางตามที่กล่าวแล้ว LAZARFELD AND MERTON, 1979 (อ้างถึงในชัยศิริ สมุทวณิช, 2527) กล่าวอีกว่า หนังสือพิมพ์ยังสามารถให้ “สถานภาพแก่บุคคล” ด้วยการยกย่องหรือทำลายชื่อเสียงของบุคคลได้ ก่อนที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะเป็นนักการเมืองไม่มีใครรู้จัก แต่เมื่อหนังสือพิมพ์เขียนถึงเขาผู้นั้นบ่อยๆ มีการพูดถึงบ่อยๆ คนที่ไม่มีความสำคัญก็มีความสำคัญขึ้น สถานภาพเขาก็จะได้รับการยอมรับขึ้น การเสนอข่าวบุคคลใดให้ปรากฏก็เท่ากับว่า หนังสือพิมพ์ได้สร้างสถานภาพของบุคคลนั้นแล้ว และสามารถก่อให้เกิดผลตามมาแก่บุคคลที่ตกเป็นข่าวได้

คุณปราโมทย์ ฝ้ายอุประ หัวหน้าข่าวการเมืองไทยรัฐ กล่าวถึงบทบาทของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐในด้านนี้ในเชิงยอมรับว่าหนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่ให้สถานภาพแก่บุคคล ว่าคนทำดี มีผลงานดี ก็สนับสนุนอยู่แล้ว แต่ไทยรัฐเป็นสื่อที่นำเสนอส่วนมาก จะนำเสนอในเรื่องของความขัดแย้งมากกว่า อาจเป็นเพราะว่าเป็นการตรวจสอบไปในตัวด้วย โดยต้องยอมรับว่าถ้ามีความขัดแย้งเกิดขึ้นชาวบ้านจะให้ความสนใจ

ทางด้านคุณประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ ผู้ช่วยบรรณาธิการข่าวมติชน กล่าวถึงบทบาทของหนังสือพิมพ์ในการให้สถานภาพแก่นักการเมืองว่า นั้นเพราะนักการเมืองเป็นบุคคลสาธารณะ ย่อมที่จะต้องพร้อมให้คนวิพากษ์วิจารณ์ได้อยู่แล้ว พฤติกรรมของนักการเมืองไม่มีขาวหรือดำ การที่จะวิพากษ์วิจารณ์หรือให้สถานภาพแก่บุคคล ย่อมขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของนักการเมืองเป็นหลัก ไม่ใช่จะโทษว่าเกิดจากการที่หนังสือพิมพ์ให้สถานภาพ

และจากภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ที่ปรากฏในการศึกษาทั้ง 7 ช่วง ปรากฏว่าในช่วงแรกๆ หนังสือพิมพ์นำเสนอภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมืองเป็นไปใน ลักษณะเชิงบวกมากกว่าเชิงลบ แต่ผลการศึกษาในช่วงหลัง ปรากฏว่า หนังสือพิมพ์นำเสนอ ภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง เป็นไปในลักษณะเชิงลบมากกว่าเชิงบวก จนมีผลทำให้ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง พ่ายแพ้การเลือกตั้งผู้ว่าฯกทม.ครั้งล่าสุด นี่ก็เป็นผลจากอิทธิพลของ หนังสือพิมพ์ ในการให้สถานภาพแก่บุคคล ผู้วิจัยได้แบ่งปัจจัยที่ทำให้ภาพลักษณ์ของพล.ต. จำลอง ศรีเมือง เปลี่ยนไป 3 ปัจจัยดังนี้

- จากการนำเสนอของหนังสือพิมพ์
- จากพฤติกรรมของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง
- จากสถานะและสภาพแวดล้อมในการดำรงตำแหน่งในช่วง

คุณบุญเลิศ ช่างใหญ่(คชายุทเดช),(สัมภาษณ์ 20 สิงหาคม 2540) ผู้ช่วย บรรณาธิการบริหารมติชนและคอลัมนิสต์ ได้กล่าวว่าปัจจัยทั้ง 3 ข้อนั้น ข้อที่น่าจะทำให้ภาพ ลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมืองเปลี่ยนไปจากขาว่าเป็นดำ น่าจะเป็นจากพฤติกรรมของพล.ต. จำลอง ศรีเมือง เองที่รับปากว่าจะทำในสิ่งที่พูดแล้วทำไม่ได้ เป็นเพราะสภาพโครงสร้างของ สังคมไทยไม่เอื้ออำนวย โดยกล่าวว่า ในยุคแรกๆ ของการเข้าสู่การเมือง ความนิยมมีอย่าง มากมาย นั้นเป็นเพราะสิ่งที่ท่านได้พูดได้แสดง ภาพของการเป็นผู้ที่เสียใจ มีคุณธรรม อยาก เห็นการเมืองบริสุทธิ์ผุดผ่อง ไม่ต้องการเห็นการซื้อเสียง ไม่ต้องการตำแหน่งใดๆ ไม่ใช่ถ้อยคำ จ้วงจาบหยาบช้า ผู้คนก็ไม่เคยมาก่อนว่าจะมีนักการเมืองที่แปลกแตกต่างออกไปจากที่เคยเห็น ฉะนั้นประชาชนก็ให้การสนับสนุน อยากจะได้พล.ต.จำลอง ศรีเมืองเข้าไปบริหารราชการ และ ทำในสิ่งที่เคยประกาศเอาไว้ ก็เลยลงคะแนนเลือกกัน แต่เมื่อเข้ามาอยู่ในตำแหน่ง สิ่งที่เคย ประกาศเอาไว้ก็ทำได้ยาก เพราะในสภาพสังคมของไทยมีปัญหาอุปสรรคมากมาย ฉะนั้นในแต่ละ ช่วงบนเส้นทางเดินของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ก็หลักรูเล มีปัญหาอุปสรรคก็แก้ไขไม่ได้ ก็มี ผลต่อความนิยมศรัทธาของประชาชน ทำให้คะแนนนิยมลดลงไป ฉะนั้นการที่กล่าวว่า หนังสือพิมพ์มีอิทธิพลในการให้สถานภาพแก่บุคคล คิดว่า สื่อมวลชนทุกแขนงมีส่วนเสริม ให้ ภาพของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ปรากฏขึ้นทั้งในแง่บวก และในแง่ลบ ไม่เฉพาะต้องสื่อ หนังสือพิมพ์แขนงเดียว เพราะคนทำสื่อก็นานาจิตตัง มีความคิดความอ่านไม่เหมือนกัน

นอกจากนั้นคุณบุญเลิศ ช่างใหญ่ ยังแสดงความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์ในช่วงที่ 5 ที่ถือได้ว่าเป็นช่วงเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในเหตุการณ์พฤษภา ทมิฬ ที่คนส่วนใหญ่มองว่า พล.ต.จำลอง ศรีเมือง พาคนไปตาย ในลักษณะที่แสดงความคิดเห็น ในเชิงเห็นด้วยกับการกระทำของพล.ต.จำลอง ศรีเมืองว่า อันนี้เป็นกระแสของฝ่ายตรงข้ามที่จะ

ให้ร้าย เป็นเรื่องปกติทางการเมืองที่ไม่อยากเห็นใครดี เด่น อยู่คนเดียว ในขณะนั้น ประชาชนทั่วไปต้องเอาตัวกับพล.ต.จำลอง ศรีเมือง เพราะพล.ต.จำลอง เป็นนักการเมือง เป็นบุคคลที่ประชาชนรู้จัก เมื่อเทียบกับพล.อ.สุจินดา คราประยูรแล้ว ประชาชนไม่เคยรู้จัก เมื่อมาเป็นผู้นำประเทศแล้ว จะสามารถแก้ไขปัญหามันเมืองได้หรือไม่ อีกทั้งเข้ามาโดยไม่ถูกต้อง ซึ่งถ้าหากพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ไม่ได้นำประชาชน การเสียชีวิตก็อาจเกิดขึ้นแบบอื่นก็ได้ ถ้าหากว่าประชาชนไม่ยินยอม โดยไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็นพล.ต.จำลอง ศรีเมือง พวกคนไปตาย

และในตอนท้ายคุณบุญเลิศ ช่างใหญ่ก็แสดงความคิดเห็นต่อบทบาทหน้าที่ในส่วนนี้ว่า สิ่งหนึ่งที่ต้องคำนึงถึงควบคู่กันไปกับการให้สถานภาพแก่บุคคล นั่นคือ พฤติกรรมของนักการเมืองเอง โดยกล่าวว่า หนังสือพิมพ์ถือได้ว่าเป็นสื่อหนึ่งที่จะต้องทำความจริงให้ปรากฏออกไป และวิพากษ์วิจารณ์ เพื่อสร้างกระแสความรู้สึกให้กับประชาชนที่บริโภคข่าวสาร สื่อมวลชนทุกแขนงมีส่วนเสริม ให้ภาพของพล.ต.จำลอง ศรีเมืองปรากฏขึ้นทั้งในแง่บวก และในแง่ลบ เพราะคนทำสื่อมวลชนมีความคิดความอ่านไม่เหมือนกัน ในสภาพความเป็นจริงที่หนังสือพิมพ์มติชนถูกตำหนิว่า เอาแต่โจมตี ให้ร้ายผู้คนโดยไม่ขึ้นชมนคนดี เราก็ต้องมองว่าผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือนักการเมือง มีจุดยืนหรืออุดมการณ์ ชัดเจนไหม เพราะเมื่อวันเวลาผ่านไปจากคนที่เคยแสดงบทบาทที่ดี กลับกลายเป็นไม่ดีการที่จะว่าหนังสือพิมพ์ไม่สนับสนุนคนดี เราเลยยังไม่แน่ใจว่าใครคือคนดีจริง ดีแท้ เพราะฉะนั้นหนังสือพิมพ์มติชนมีการนำเสนอไปตามสถานการณ์

คุณโกวิท สัตถายัน หรือมังกร ห้าเล็บ คอลัมนิสต์หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (สัมภาษณ์ 28 สิงหาคม 2540) ได้ให้ความคิดเห็นในลักษณะที่คล้ายกับคุณบุญเลิศ ช่างใหญ่ว่า ปัจจัยหลักน่าจะมาจากพฤติกรรมของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง โดยคุณโกวิท สัตถายันได้ยอมรับในฐานะนักคอลัมนิสต์ว่า บางครั้งก็มี PRO บ้าง บางครั้งก็มี CON บ้าง แต่โดยภาพรวมแล้วบุคคลที่เป็นนักการเมืองจะต้องมีอะไรที่ดีในตนบ้าง และมีข้อบกพร่องในตนบ้าง ไม่ควรจะเรียกว่าเกิดจากการนำเสนอของหนังสือพิมพ์ไปทั้งหมด โดยคุณโกวิท สัตถายัน ได้ให้เหตุผลที่คิดว่าเกิดจากพฤติกรรมของพล.ต.จำลอง ศรีเมืองเอง ตั้งแต่ช่วงที่พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ตัดสินใจลาออกจากการเป็นผู้นำชกท.เมื่อปี 2535 แล้วกระโดดลงสมัครส.ส. นั้น คุณโกวิท สัตถายัน ได้ตอบในเชิงเสียตายว่าพล.ต.จำลอง ตัดสินใจผิดพลาด อาจจะเป็นการตัดสินใจที่พล.ต.จำลอง ศรีเมือง คาดไม่ถึงว่าจะนำมาซึ่งความพลั้งพลาดในการดำเนินบทบาททางการเมือง ซึ่งเป็นเหตุให้การบริหารงานขาดตอน ทำให้ความนิยม ความศรัทธาจากประชาชนชาวกทม.ที่ตั้งใจเลือกท่านให้เข้ามาบริหารงานในกรุงเทพฯ นั้นต้องชะงักไป

ส่วนปัญหาความขัดแย้งในพรรค ที่มีหลายฝ่ายมองว่า เป็นชนวนสำคัญในการทำให้ภาพลักษณ์พล.ต.จำลอง ศรีเมืองตกต่ำลงเพราะไม่สามารถแก้ปัญหาภายในพรรคได้นั้น คุณโกวิท สิตลายัน ตอบว่า ไม่น่าจะมีส่วน การที่พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ดัดสินใจไล่รัฐมนตรีชุดเก่าออกหมด แล้วแต่งตั้งรัฐมนตรีชุดใหม่เข้ามาแทนนั้น เรียกว่าเป็นการแบ่งปันกันไม่ลงตัว ชุดเก่าที่กำลังอยู่ในอำนาจก็อยากจะอยู่ต่อ แล้วกล่าวต่อไปว่า ความขัดแย้งเป็นธรรมชาติของระบบพรรคการเมืองในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็พรรคการเมืองไหนๆ

กล่าวโดยสรุปแล้ว คุณโกวิท สิตลายัน คิดว่า ภาพลักษณ์ที่ตกต่ำลงของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ไม่ได้เกิดจากการให้สถานภาพแก่บุคคลของหนังสือพิมพ์ แต่เกิดจากพฤติกรรมของตัวพล.ต.จำลอง ศรีเมืองเอง โดยคุณโกวิท สิตลายัน ได้อธิบายคำตอบในส่วนนี้ว่า ไม่เชื่อว่าหนังสือพิมพ์จะคัดค้านหรือมีอิทธิพลอะไรตรงส่วนนี้มากนัก ทุกอย่างอยู่ที่ตัวบุคคล ตัวนักการเมืองเอง ถ้าเป็นคนดี ถึงจะเขียนตำทุกวัน ความดีก็ไม่จางหาย แต่กลับกันถ้าเป็นคนไม่ดี เขียนเชียร์ทุกวันก็ไม่ดีอยู่เหมือนเดิม ฉะนั้นจะกล่าวหนังสือพิมพ์มีอิทธิพลในการให้สถานภาพแก่บุคคลก็ไม่ถูกต้องนัก เพราะทุกอย่างอยู่ที่ตัวบุคคลเอง

คุณประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ ผู้ช่วยบรรณาธิการข่าวมติชน ก็ตอบในทำนองเดียวกันกับคอลัมน์นี้สัปดาห์ที่ 2 ท่านต่อภาพลักษณ์ที่ตกต่ำลงของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ว่าเกิดจากพฤติกรรมของตัวพล.ต.จำลอง ศรีเมืองเอง โดยให้เหตุผลว่า การที่พล.ต.จำลอง ศรีเมือง มีภาพลักษณ์ที่ตกต่ำในปัจจุบันอย่าเรียกว่าเกิดจากการให้สถานภาพแก่บุคคลของหนังสือพิมพ์ เพราะหนังสือพิมพ์เองก็ไม่ได้มีจุดยืนในการที่จะนำเสนอภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมืองให้เป็นลบเสมอไป 100% ในช่วงแรกที่พล.ต.จำลอง ศรีเมือง มีภาพลักษณ์ที่เป็นบวกค่อนข้างมาก อาจเป็นเพราะพล.ต.จำลอง ศรีเมือง เป็นบุคคลที่เป็นความหวังของประชาชน เป็นบุคคลที่กระทำดี มีความหวังดีต่อบ้านเมือง ตรงจุดนี้หนังสือพิมพ์ก็มีสิทธิ์ที่จะนำเสนอในเชิงสนับสนุน เผยแพร่ความดี คือคุณธรรมอันนั้นได้ แต่ในขณะเดียวกัน เมื่อกาลเวลาเป็นเครื่องพิสูจน์ ความตั้งใจจริงของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ว่าอาจจะไม่ใช่ทองแท้ หนังสือพิมพ์ก็มีสิทธิ์วิพากษ์วิจารณ์ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในลักษณะเชิงลบได้เช่นกัน ทุกอย่างขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของตัวพล.ต.จำลอง ศรีเมืองเป็นหลัก หนังสือพิมพ์ก็นำเสนอไปตามข้อเท็จจริงเท่านั้น

2.2 บทบาทในการสร้างความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับนักการเมือง

ในสมัยก่อนคนส่วนใหญ่ไม่ค่อยสนใจการเมืองเท่าใดนัก เพราะไม่ค่อยรู้ข่าวคราวการเมือง ไม่เคยพบเห็นนักการเมือง แต่ในปัจจุบันข่าวคราวของรัฐบาลหรือนักการเมืองมีให้อ่านกันเป็นประจำ บทบาทในการสร้างความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับนักการเมือง ถือได้ว่า

หนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในอันที่จะเผยแพร่ประชาธิปไตยโดยใช้สื่อบุคคลหรือโดยสื่อมวลชนก็ดี ที่จะทำให้ประชาชนเข้าใจดีขึ้นว่าประชาธิปไตยคืออะไร การพูดถึงกฎหมาย การออกพระราชบัญญัติต่างๆ โดยมีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารสู่ประชาชน ทำให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น(เสรี วงษ์มณฑา,2531)

คุณปราโมทย์ ฝ่ายอุประ หัวหน้าข่าวการเมืองไทยรัฐ ได้กล่าวถึงบทบาทนี้ในส่วนของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐว่า ในส่วนของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เป็นหนังสือพิมพ์ตลาด การนำเสนอข่าวแต่ละข่าวจะดูที่จุดสนใจ ว่าข่าวนั้นน่าสนใจแค่ไหน เรื่องนี้กระทบกับประชาชนส่วนใหญ่เราก็จะนำเสนอ การนำเสนอข่าวการเมือง ในส่วนของการให้ความรู้ ยอมรับว่ายังน้อย ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับ การติดเกาะสถานการณืมากกว่า

คุณบุญเลิศ ช่างใหญ่ ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหารมติชนและคอลัมนิสต์ ได้กล่าวถึงบทบาทนี้ในส่วนของหนังสือพิมพ์มติชนว่า หนังสือพิมพ์มติชนเป็นหนังสือพิมพ์แนวคุณภาพ ฉะนั้นการให้ความรู้ ให้การศึกษา กับประชาชนถึงบทบาทหน้าที่และจริยธรรมของนักการเมือง หนังสือพิมพ์มติชนก็กระทำอยู่เสมอ และในขณะเดียวกันก็เป็น การกระทำ โดยผ่านการรายงานข่าวสารรอบด้านและมีการวิพากษ์วิจารณ์อย่างตรงไปตรงมา

2.3 บทบาทในการดูแลรักษาผลประโยชน์ของประชาชน ด้วยการตรวจสอบพฤติกรรมของนักการเมือง

หนังสือพิมพ์ไม่เพียงแต่นำเสนอข่าวสารทางการเมืองแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่หนังสือพิมพ์ที่ดีต้องคอยติดตามสอดส่องพฤติกรรมของนักการเมืองให้กระทำหน้าที่อย่างสุจริตต่อประเทศชาติ เป็นกระบอกเสียงของประชาชนที่คอยดูแลพิทักษ์ผลประโยชน์ของประชาชน ด้วยการตรวจสอบพฤติกรรมของนักการเมือง เพื่อทำหน้าที่ให้กับส่วนรวมอย่างแท้จริง(COLIN-SEYMOUR-URE, 1968)

คุณบุญเลิศ ช่างใหญ่ ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหารมติชนและคอลัมนิสต์ ได้กล่าวถึงบทบาทนี้ในส่วนของมติชนว่า มติชนเป็นหนังสือพิมพ์ระดับแนวหน้าที่จะแสดงบทบาทในส่วนนี้ เพราะว่าจะมีข่าวที่จะต้องเปิดโปงหรือขุดคุ้ยความไม่ชอบมาพากลจากการกระทำของนักการเมือง และก็มีผู้ที่เข้าไปมีตำแหน่งในคณะรัฐมนตรีอย่างมาก อย่างเช่น กรณีมีการใช้จ่ายเงินงบประมาณจังหวัด หรือบ.ส. ที่เกิดการรั่วไหล อาจจะเป็นจากการสมคบกันระหว่างส.ส.กับผู้บริหารเหมา เหล่านี้ก็เป็นปัญหาทางการเมือง ที่มีผลกระทบต่อสังคม ต่อภาวะเศรษฐกิจในประเทศ

หนังสือพิมพ์ก็เป็นสื่อหนึ่งที่ต้องมีหน้าที่ในการรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม อันเกิดจากพฤติกรรมของนักการเมืองที่เข้าไปมีอำนาจอยู่ในสภา

นอกจากบทบาทของหนังสือพิมพ์ทั้ง 3 บทบาทที่มีอิทธิพลในการสร้างภาพลักษณ์นักการเมืองแล้ว สิ่งหนึ่งในสายตาของนักหนังสือพิมพ์เองที่เขียนข่าวสารเพื่อนำเสนอภาพลักษณ์นักการเมืองออกสู่สายตาสาธารณชนนั้น ในฐานะคอลัมนิสต์เองคิดว่าข่าวที่นำเสนอไปนั้นจะมีความน่าเชื่อถือได้ในระดับใด

คุณบุญเลิศ ช่างใหญ่ กล่าวถึงระดับความน่าเชื่อถือของข่าวที่นำเสนอในฐานะคอลัมนิสต์ว่า มีความเชื่อถือได้ トラบใจที่หนังสือพิมพ์ได้ทำหน้าที่ของตนอย่างตรงไปตรงมา และจากสภาพสังคมปัจจุบัน ที่ไม่มีระบบการควบคุมและตรวจสอบการนำเสนอข่าวที่มีประสิทธิภาพ การตกเป็นแพะรับบาปของหนังสือพิมพ์ก็มีอยู่เรื่อยๆ ถ้าหากว่ากระบวนการในทางสังคมที่จะควบคุม และตรวจสอบมีประสิทธิภาพ การตกเป็นแพะรับบาป ทั้งๆ ที่มีเจตนาที่ดีในการที่ต้องการเห็นความซื่อสัตย์สุจริตในหน้าที่ของนักการเมือง การกลายเป็นคู่ปฏิบัติกับรัฐบาลชุดแล้วชุดเล่า ก็จะลดน้อยลง คุณบุญเลิศ ช่างใหญ่ ได้ให้ข้อสรุปต่อบทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ที่เป็นนามธรรมทั้งหลายว่า ถึงแม้บทบาทหน้าที่ต่างๆ ที่หนังสือพิมพ์กระทำไป ประชาชนจะมองไม่เห็นเพราะอาจจะถูกผู้เสียผลประโยชน์ทั้งหลายกล่าวหา โจมตีทุกวัน โดยผ่านสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ ที่ล้วนแล้วแต่เป็นของรัฐ ที่มีภาพ มีเสียง และหนังสือพิมพ์ก็เป็นสื่อที่นำเสนอได้แต่ตัวอักษร ไม่มีเสียง ก็เป็นข้อเสียเปรียบประการหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตามหน้าที่หลักของหนังสือพิมพ์คือการเป็นหมาเฝ้าบ้าน หรือ WATCHDOG คอยติดตามดูแล้วใครจะเข้าฉกฉวยผลประโยชน์ ฉกฉวยทรัพย์สินของประเทศของประชาชนบ้าง ถึงแม้ว่าประชาชนจะมองไม่เห็นแต่ก็ภูมิใจในบทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ที่ได้กระทำลงไป

คุณโกวิท สิตลาเย็น คอลัมนิสต์ไทยรัฐ กล่าวถึงความน่าเชื่อถือของข่าวที่นำเสนอต่อสาธารณชนว่า การนำเสนอข่าวสารทุกข่าวจะมีความน่าเชื่อถือได้แค่ไหนอยู่ที่ข้อเท็จจริงที่นำเสนอไป ถึงแม้ว่าจะไม่มีการตรวจสอบก็ตาม เพราะถือคติที่ว่า หนทางพิสูจน์ม้ากาลเวลาพิสูจน์คน เพราะฉะนั้นจะพูด ณ ตรงนี้เลยไม่ได้ว่าข่าวที่นำเสนอมีความน่าเชื่อถือ ต่อเมื่อกาลเวลาผ่านไปข้อเท็จจริงต่างๆ ก็จะปรากฏออกมาเอง

ท้ายสุดคุณบุญเลิศ ช่างใหญ่ ได้ฝากข้อเสนอแนะต่อบทบาทของหนังสือพิมพ์ในการให้สถานภาพแก่บุคคลหรือสร้างภาพลักษณ์ของนักการเมืองในฐานะคอลัมนิสต์ที่จะไม่

นำเสนอข่าวโน้มเอียงไปทางด้านบวกหรือลบมากกว่าขึ้นอยู่กับตัวนักการเมืองเอง โดยฝากข้อคิดในการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมือง 2 ประการคือ

1. ตัวนักการเมืองเอง จะต้องรู้สถานะ รู้หน้าที่ และมีความรับผิดชอบ เพราะนักการเมืองคือผู้แทนของปวงชนชาวไทย เมื่อเข้ามาอยู่ในสภามีหน้าที่ในการออกกฎหมาย มีหน้าที่ในการควบคุมตรวจสอบการบริหารงานของรัฐบาล นักการเมืองส่วนหนึ่งเมื่อเข้าไปเป็นรัฐบาลจะต้องปฏิบัติตามนโยบายที่ได้แถลงไว้อย่างเคร่งครัด

2. หน้าที่ที่สำคัญอย่างหนึ่งของนักการเมืองที่จะต้องทำให้ได้ คือ ใช้จ่ายงบประมาณของแผ่นดินที่เก็บมาจากภาษีอากรของประชาชนอย่างประหยัดและให้เกิดประสิทธิภาพอย่างมากที่สุด

และนอกจากนั้น ยังได้ฝากข้อคิดถึงบทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอข่าวสารทางการเมืองว่า สื่อวิทยุโทรทัศน์เป็นของรัฐ สื่อวิทยุก็เป็นของรัฐ ก็มีหนังสือพิมพ์ที่เป็นสื่ออิสระภายใต้การบริหารของเอกชน และมีความเป็นธุรกิจ ที่เมื่อผลิตออกมาแล้วจะต้องขายสินค้าให้ได้ เพราะฉะนั้นจะทำอย่างไรให้สินค้าตัวนี้น่าสนใจ ให้นำอ่าน ให้ประชาชนสนใจ เหมือนคนที่จะต้องกินข้าว กินน้ำ หนังสือพิมพ์เป็นผลิตผลทางสังคม มีภารกิจหลักที่จะต้องรายงานข่าวสาร ชูคุณค่าความจริง และกวีภาพวิจารณ์ การที่มีคนมองว่าหนังสือพิมพ์ไม่ให้ความเป็นธรรมกับนักการเมืองนั้นไม่ถูกต้อง จะต้องมองว่านักการเมืองปฏิบัติตัวของเขาเองและที่บ้านเมืองเสียหายอยู่ในขณะนี้ไม่ใช่หนังสือพิมพ์เป็นผู้ก่อ ฉะนั้นผู้ที่ต้องรับผิดชอบต่อประเทศก็คือผู้ที่เข้ามามีอำนาจทั้งหลายทั้งปวง หนังสือพิมพ์ก็เพียงแค่ทำหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา และค้นหาข้อเท็จจริงในการเป็นหูเป็นตาแทนประชาชนเท่านั้น

คุณปราโมทย์ ฝ่ายอุประ หัวหน้าข่าวการเมืองไทยรัฐ ก็ได้ให้ข้อเสนอแนะต่อประเด็นในการนำเสนอเนื้อหาที่ไม่โน้มเอียงไปในทางด้านบวก/ลบมากนัก โดยมองในส่วนของการปฏิบัติหน้าที่ของหนังสือพิมพ์เองว่า ปัญหาของการนำเสนอข่าวสารด้านการเมืองของหนังสือพิมพ์ในเวลานี้ คือ เหมือนกับว่าจะไม่มีความเป็นกลาง จะเห็นได้ว่าหนังสือพิมพ์หลายฉบับ ไม่ได้นำเสนอข่าวสารอย่างเดียว แต่เป็นการนำเสนอข่าวสารรูปแบบใหม่ เพราะนำความคิดเห็นใส่ไปในข่าว การเสนอข่าวนั้นไม่ควรใส่ความคิดเห็น เพราะถ้าใส่ความคิดเห็นก็เป็นรูปแบบของบทความ คอลัมน์วิจารณ์ หนังสือพิมพ์ควรจะอยู่ในจุดของความเป็นกลาง นำเสนอข่าวสารโดยให้ประชาชนวิเคราะห์เอาเองว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด ซึ่งเราอาจจะชี้ให้ประชาชนเห็นได้ แต่ก็ควรอยู่ในรูปของบทความ หรือคอลัมน์วิจารณ์ เพราะเราก็มีคอลัมน์สดที่ทำหน้าที่ตรงนี้อยู่แล้ว ฉะนั้นข่าวก็ควรเป็นข่าว ไม่ควรใส่ความคิดเห็นลงไปในข่าว จะทำให้เกิดความไม่เป็นกลางได้

3. ปัจจัยที่มีส่วนต่อบทบาทของหนังสือพิมพ์ในการกำหนดภาพลักษณ์นักการเมือง

นอกจากการพิจารณาในด้านกระบวนการคัดเลือกและนำเสนอข่าวการเมือง และบทบาทของหนังสือพิมพ์ในการกำหนดภาพลักษณ์นักการเมืองแล้ว ยังมีประเด็นเกี่ยวกับนโยบายด้านต่างๆ ของหนังสือพิมพ์ที่มีส่วนสำคัญต่อบทบาทของหนังสือพิมพ์ในการกำหนดภาพลักษณ์นักการเมือง เนื่องจากนโยบายของหนังสือพิมพ์ จะมีอิทธิพลต่อการเพิ่มหรือลดความสำคัญของข่าวของหนังสือพิมพ์ แนวความคิดทางการเมือง ความเชื่อถือทางศาสนา ทศนคติของเจ้าของ หรือบรรณาธิการ เกี่ยวกับบางเรื่อง ก็มีส่วนทำให้คุณค่าของข่าวเปลี่ยนไป ประเด็นเหล่านั้น ได้แก่

3.1 นโยบายด้านข่าวของหนังสือพิมพ์

3.2 นโยบายการตลาด

3.3 นโยบายด้านกฎหมาย

3.4 นโยบายเรื่อง “สิทธิการรับรู้ (RIGHT TO KNOW) และสิทธิส่วนบุคคล (RIGHT TO PRIVACY)”

3.1 นโยบายด้านข่าวของหนังสือพิมพ์

ปัจจัยนี้สำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดแนวทางการนำเสนอข่าว ทั้งนี้เพราะหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับจะมีนโยบายที่แตกต่างกัน หนังสือพิมพ์บางฉบับอาจมีนโยบายเน้นไปทางด้านแนวอาชญากรรมก็มักเสนอข่าวด้านอาชญากรรมเป็นหลัก บางฉบับมีนโยบายว่าเป็นหนังสือพิมพ์ที่เน้นไปทางด้านการเมืองก็มักจะเสนอข่าวการเมืองเป็นหลัก ในขณะที่บางฉบับอาจจะวางเฉยและเสนอข่าวอย่างเป็นกลาง ไม่เน้นเสนอข่าวใดข่าวหนึ่ง เช่นเดียวกับหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ที่นำเสนอข่าวไปตามเหตุการณ์ ไม่เจาะจงด้านใดด้านหนึ่ง โดยคุณปราโมทย์ ฝ้ายอุประ หัวหน้าข่าวการเมืองไทยรัฐ ให้สัมภาษณ์ต่อนโยบายด้านข่าวของไทยรัฐว่า นโยบายของไทยรัฐเสนอความจริงมากกว่า ไม่ได้ระบุว่าจะต้องนำเสนอข่าวด้านไหน เป็นข่าวหลัก ถ้ามีเหตุการณ์ไหนสำคัญก็นำเสนอไปตามนั้น

ทางด้านหนังสือพิมพ์มติชนที่ถือว่าเป็นหนังสือพิมพ์ที่เน้นการนำเสนอข่าวหนัก ก็ย่อมต้องนำเสนอข่าวด้านการเมืองเป็นประเด็นหลัก คุณประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ ผู้ช่วยบรรณาธิการข่าวมติชน กล่าวถึงนโยบายด้านข่าวของหนังสือพิมพ์มติชนว่า มติชนจะเน้นหนักในการนำเสนอข่าวด้านการเมือง เศรษฐกิจ ทั้งนี้ข่าวการเมือง เป็นการนำเสนอข่าวไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นหลัก ถ้าเห็นว่านักการเมืองคนไหนมีพฤติกรรมไม่ชอบมาพากล มติ

ชนก็พร้อมที่จะเขียนบทนำ บทความ คอลัมน์วิจารณ์เพื่อเป็นการชี้ทางออก โดยคุณประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ ได้ชี้ทางออกที่ถูกต้องในสถานการณ์เช่นนี้ ไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. เสนอข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น
2. จรรโลงสิ่งที่ถูกต้อง ถ้าเห็นว่านักการเมืองคนไหนทำไม่ดี ไม่ชอบ ก็นำเสนอออกไป
3. พร้อมที่จะชี้ทางออกเป็นครั้งคราว และจะชี้ทางออกอย่างพริ้วเพื่อไม่ได้

3.2 นโยบายการตลาด

ปัจจุบันธุรกิจหนังสือพิมพ์เป็นกิจการที่ต้องดำเนินการ โดยเอกชนเป็นเจ้าของ ดังนั้นการทำหนังสือพิมพ์จึงต้องคำนึงถึงกำไรและขาดทุนเป็นสำคัญ เพื่อให้หนังสือพิมพ์มีรายได้สามารถเลี้ยงตัวเองได้ ซึ่งรายได้หลักของหนังสือพิมพ์คือ การขายเนื้อที่โฆษณา แต่หนังสือพิมพ์ก็เป็นสินค้าอย่างหนึ่งที่ต้องอาศัยการซื้อของผู้อ่าน

จากการสัมภาษณ์นั้นพบว่า หนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ฉบับมีนโยบายในด้านการตลาดเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญกับหนังสือพิมพ์ คุณปราโมทย์ ฝ่ายอุประ ห้วหน้าข่าวการเมืองไทยรัฐ กล่าวถึงการนำเสนอข่าวสารด้านการเมืองต่อนโยบายการตลาดว่า เพราะหนังสือพิมพ์ก็เป็นธุรกิจ ฉะนั้น เราก็ต้องการเสนอสิ่งที่ประชาชนสนใจ ข่าวการเมืองในประเทศไทยเอง ถ้าเสนอมากๆ ติดต่อกันหลายวัน หนังสือพิมพ์เราก็อาจจะตก ขายไม่ค่อยได้ แต่ถ้าบางครั้ง ข่าวการเมืองที่ ISSUE มันก็ขายได้ แต่โดยปกติทุกๆ ไป ไทยรัฐจะเน้นและให้ความสำคัญกับข่าวอาชญากรรม และข่าวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านมากกว่า ยกเว้นถ้าช่วงนั้นข่าวการเมืองสำคัญ เราก็จะให้ความสำคัญกับข่าวการเมือง

ทางด้านคุณประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ ผู้ช่วยบรรณาธิการข่าวมติชน กล่าวถึงการนำเสนอข่าวการเมืองโดยคำนึงถึงนโยบายการตลาดว่า หนังสือพิมพ์เป็นสินค้าอย่างหนึ่ง และข่าวก็เป็นสินค้าอย่างหนึ่ง ฉะนั้นจะปฏิเสธไม่ได้ที่จะเสนอสินค้าที่คนอ่าน คนซื้อ หรือคนบริโภคสนใจ และจะต้องประเมินด้วยว่าข่าวที่นำเสนอ นั้นจะขายได้ไหม แต่จะต้องขายอย่างมีคุณภาพ ในส่วนของการนำเสนอข่าวการเมืองหรือข่าวไหนเป็นข่าวหลักนั้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์มากกว่า

3.3 นโยบายด้านกฎหมาย

กฎหมายสำหรับหนังสือพิมพ์นั้นอาจกล่าวได้ว่ากฎหมายเป็นเครื่องมือควบคุมหนังสือพิมพ์ให้อยู่ในขอบเขต มิให้ไปละเมิดสิทธิส่วนบุคคล การเอ่ยชื่อบุคคลที่ถูกกล่าวหา ถ้าหลีกเลี่ยงได้ก็ควรหลีกเลี่ยง ไม่จำเป็นต้องไปเจาะจง เพราะคนอ่านก็รู้อยู่แล้วว่าหมายถึงใคร... (ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์, ผู้ช่วยบรรณาธิการข่าวมติชน)

แต่ทั้งนี้หนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ฉบับกล่าวเหมือนกันในเรื่องของการฟ้องร้องจากบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่า ไม่จำเป็นต้องไปกล่าวอะไร ถ้าข่าวที่นำเสนอไปนั้นเป็นข้อเท็จจริง ถึงจะรู้ว่าจะต้องถูกฟ้องร้อง แต่ว่าถ้าเป็นประโยชน์ต่อประชาชน และประเทศชาติ ก็แนะนำให้เสนอ

3.4 นโยบายเรื่องสิทธิการรับรู้และสิทธิส่วนบุคคล

สำหรับประเด็นเรื่องสิทธิในการรับรู้และสิทธิส่วนบุคคลในการนำเสนอข่าวสารที่ก่อให้เกิดภาพลักษณ์แก่นักการเมืองนั้น หนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ฉบับมีความคล้ายคลึงกันว่า ในด้านสิทธิการรับรู้ของประชาชน ถือเป็นหน้าที่ของหนังสือพิมพ์อยู่แล้ว ที่จะต้องนำเสนอข่าวสารที่เป็นประโยชน์และมีผลกระทบต่อประชาชน ส่วนสิทธิส่วนบุคคลในการนำเสนอข่าวสารที่ก่อให้เกิดภาพลักษณ์แก่นักการเมืองนั้น ถือได้ว่านักการเมืองเป็นบุคคลสาธารณะ เมื่ออาสาเข้ามาดูแลผลประโยชน์แทนประชาชนแล้ว ก็จะต้องเตรียมพร้อมเสมอในการที่จะต้องถูกตรวจสอบในทุกเรื่องได้

คุณประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ ผู้ช่วยบรรณาธิการข่าวมติชน กล่าวเพิ่มเติมว่า ปัญหาที่มีคนพูดกันมากถึงสิทธิส่วนบุคคลที่หนังสือพิมพ์ละเมิดกันเป็นประจำ ส่วนหนึ่งเกิดจากการขาดความรู้ ความเข้าใจ ของหัวหน้าข่าวก็ดี ผู้สื่อข่าวเองก็ดี เนื่องจากการควบคุมนั้นมีกฎหมายใช้ แต่ไม่มีการบังคับใช้ ฉะนั้นทุกๆ อย่างมันจึงต้องขึ้นอยู่กับจิตสำนึก อยู่ที่ตัวของกองบรรณาธิการข่าว ตัวนักข่าวเอง ที่จะทำอย่างไรให้การนำเสนอข่าวนั้นมีข้อผิดพลาดให้น้อยที่สุด

การอภิปรายผล

จากกรอบที่ใช้ในการวิเคราะห์หน้า 14 ในบทที่ 1 จะเห็นได้ว่าทุกๆ ส่วนมีความเชื่อมโยงกันอย่างมากต่อการสร้างภาพลักษณ์ต่อพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ไม่ว่าจะเป็นสถานการณ์ทางการเมืองในแต่ละช่วงดังที่กล่าวไว้อย่างละเอียดในบทที่ 4 ที่โยงไปถึงปัจจัยล้อมรอบทั้ง 5 ปัจจัยไม่ว่าจะเป็นด้านการเมืองการปกครอง ด้านสังคม ด้านศาสนา ด้านความสัมพันธ์กับประชาชน และด้านเศรษฐกิจ ที่ในแต่ละช่วงหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ชื่อฉบับจะมีการนำเสนอที่

คล้ายคลึงและเป็นไปในทำนองเดียวกัน ตัวอย่างเช่น ในช่วงที่ 2 ที่ทั้งหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและมติชนนำเสนอบทบาทด้านสังคม ในส่วนของนโยบายในการรักษาความสะอาดของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในฐานะผู้ว่าฯกทม.ในลักษณะที่ชมเชย ดังปรากฏในบทบรรณาธิการ,ไทยรัฐ ที่ว่า “...มองย้อนไปในอดีต สิ่งที่ได้สร้างความไว้วางใจในตัวผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครคนปัจจุบัน อยู่ที่การขจัดปัญหาน้ำท่วมและทำให้กรุงเทพฯ...กลายมาเป็นเมืองที่ค่อนข้างสะอาดแปลกหูแปลกตาไป...” สถานการณ์ทางการเมืองที่โยงไปถึงความเกี่ยวพันระหว่างพล.ต.จำลอง ศรีเมือง กับสันติอโศก พล.ต.จำลอง ศรีเมือง กับพรรค และพล.ต.จำลอง ศรีเมือง กับผู้สนับสนุนที่ปรากฏในแต่ละช่วงศึกษา ทั้งหลายเหล่านี้ที่หนังสือพิมพ์หยิบยกเอามาใช้ในการเขียนข่าวเพื่อนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ทั้งนี้ หนังสือพิมพ์เป็นสื่อหนึ่งที่มียุทธศาสตร์ในการรับรองสถานภาพแก่บุคคล เพราะก่อนที่พล.ต.จำลอง ศรีเมือง จะเป็นนักการเมือง เป็นธรรมดาที่ย่อมไม่มีใครรู้จัก แต่เมื่อสื่อหนังสือพิมพ์เขียนถึงพล.ต.จำลอง ศรีเมือง บ่อยๆ พูดถึงพล.ต.จำลอง ศรีเมืองบ่อยๆ จากบุคคลที่ไม่มีความสำคัญก็มีความสำคัญขึ้น สถานภาพของพล.ต.จำลอง ศรีเมืองก็ได้รับการยอมรับมากขึ้น ดังเห็นว่าในช่วงแรกๆ หนังสือพิมพ์จะนำเสนอภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมืองในฐานะที่เป็นนักปฏิบัติธรรมผู้เคร่งครัด เป็นคนสมถะ ใจซื่อมือสะอาด เป็นนักมั่งงั่งสะวิริตคนสำคัญที่ขยายความนิยมรับประทานอาหารมังสะวิริตขึ้นอย่างกว้างขวางทั่วประเทศ จนได้รับฉายา/สรรพนามจากสื่อหนังสือพิมพ์ว่า “มหาจำลอง” และเป็นที่ยึดมั่นกันว่าพล.ต.จำลอง เป็นสานุศิษย์ของ “สันติอโศก” เมื่อพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ดัดสันใจลงสมัครผู้ว่าฯกทม.เมื่อปี 2528 ในนามกลุ่มรวมพลัง ซึ่งพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ถือว่าเป็นผู้นำกลุ่มที่มีบารมีและอิทธิพลอยู่ในระดับสูง เป็นศูนย์กลางที่ดึงดูดกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่หลากหลายมาร่วมสนับสนุน ตรงนี้ก็ยุทธศาสตร์หนึ่งของหนังสือพิมพ์ในการรับรองสถานภาพให้พล.ต.จำลอง ศรีเมือง นำเสนอให้ผู้บริโภคข่าวสารได้ยอมรับและรู้จัก พล.ต.จำลอง ศรีเมืองในฐานะนักปฏิบัติธรรม การโลดแล่นบนเวทีการเมืองของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ที่ใช้ระยะเวลาประมาณ 15 ปีนั้น จะเห็นได้ว่า มีทั้งภาพของความเป็น “ฮีโร่” มีทั้งภาพ “ฆาตกรร” พาดคนไปตาย ทั้งหลายเหล่านี้ สิ่งหนึ่งที่จะปฏิเสธไม่ได้เลยนั่นคือ จากอิทธิพลของหนังสือพิมพ์ในการให้สถานภาพแก่บุคคล จากบทบาทหน้าที่ในการนำเสนอเนื้อหาทางการเมืองที่หลากหลายของสื่อหนังสือพิมพ์ ไม่ว่าจะเป็น

- 1.บทบาทในการพัฒนาความรู้ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม
- 2.บทบาทในการเป็นสื่อกลางในการติดต่อระหว่างรัฐบาลกับประชาชน
- 3.บทบาทในการตรวจตราการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาล
- 4.บทบาทในการสร้างสาธารณมติและประชามติ

5.บทบาทในการดูแลรักษาผลประโยชน์ของประชาชน ด้วยการตรวจสอบพฤติกรรมของนักการเมือง

6.บทบาทในการช่วยให้ประชาชนเข้าใจกระบวนการทางการเมือง เจตนาและการกระทำของนักการเมือง

ฯลฯ

จากบทบาทหน้าที่ต่างๆ เหล่านี้ ในปัจจุบันถือได้ว่าหนังสือพิมพ์ได้ทำหน้าที่ของตนได้อย่างดี แต่อย่างไรก็ตาม สิ่งที่หนังสือพิมพ์อาจจะคาดไม่ถึงคือ เมื่อใดก็ตามที่หนังสือพิมพ์เขียนข่าวหรือนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบุคคลใดๆ โดยอาจจะเป็นการนำเสนอแบบเจาะจงหรือไม่เจาะจงในบุคคลนั้นๆ ก็ตาม การเสนอข่าวบุคคลนั้นๆ ให้ปรากฏก็เท่ากับว่าหนังสือพิมพ์ได้สร้างสถานภาพให้แก่บุคคลนั้นแล้วไม่ว่าจะเป็นการยกย่องหรือทำลายชื่อเสียงและจากการสร้างสถานภาพนั้นก็สมารถก่อให้เกิดผลตามมาแก่บุคคลที่ตกเป็นข่าวนั้นได้ด้วย อีกทั้งยังก่อให้เกิดประชาชนผู้บริโภคนำเสนอเกิดภาพลักษณ์ต่อบุคคลที่หนังสือพิมพ์นำเสนอในลักษณะบวกหรือลบได้อีกด้วย เนื่องจากเกิดการกระทบต่อภาพลักษณ์ที่อยู่ในจิตใจของผู้คน ซึ่งอาจมีสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งใน 3 ประการต่อไปนี้เกิดขึ้นได้ คือ

1. ภาพลักษณ์เดิมยังคงเดิมไม่ถูกกระทบกระเทือนแต่อย่างใด
2. ข้อมูลใหม่ที่รับเข้ามา มีทิศทางเดียวกับภาพลักษณ์เดิม จะสามารถเรียกสร้างความสนใจ ทำให้เกิดการประเมินคุณค่าและอาจทำให้ภาพลักษณ์เดิมเปลี่ยนแปลงไปบ้าง แต่จะสามารถให้คำอธิบายได้ชัดเจนขึ้น

3. ข้อมูลใหม่ในสารทำให้ภาพลักษณ์เดิมถูกเปลี่ยนแปลงโดยสิ้นเชิง

เพราะการที่คนเราจะมีภาพลักษณ์ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ต้องอาศัยเวลา และภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่งเมื่อเกิดขึ้นแล้วก็จะเปลี่ยนแปลงได้ยาก แต่ทุกอย่างมีดีก็มีชั่ว เช่นเดียวกับภาพลักษณ์ที่กล่าวว่าจะเกิดแล้วจะเปลี่ยนได้ยากนั้น แท้ที่จริงก็เป็น การง่ายที่จะสูญเสียหรือเกิดภาพเชิงลบแก่สิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และเมื่อเกิดภาพในเชิงลบขึ้นในจิตใจแล้วก็เป็นการยากที่จะทำให้ภาพลักษณ์ที่ดีในความรู้สึกกลับคืนมา

เมื่อพิจารณาภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมืองที่ปรากฏทั้ง 7 ช่วงการศึกษาแล้วจะเห็นได้ว่า ในช่วงที่ 1-4 ภาพลักษณ์ทางการเมืองของพล.ต.จำลอง ศรีเมืองจะเป็นภาพลักษณ์ที่เป็นบวกในอัตราที่สูง เพราะในช่วงเหล่านี้ภาพที่เกิดในใจของผู้คนคือภาพของนักการเมืองที่เคร่งครัดในศีลในธรรม ถือศีลกินเจ ภาพของความซื่อสัตย์สุจริต ไม่ชอบการซื้อเสียง ภาพของคนที่ไม่ชอบอำนาจบาตรใหญ่ ซึ่งเป็นบุคคลทางการเมืองที่เกิดขึ้นมาทวนกระแส นักการเมืองโดยทั่วไป ดังที่คุณประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ ผู้ช่วยบรรณาธิการข่าวมติชน ได้พูดถึง

พล.ต.จำลอง ศรีเมืองในช่วงเหล่านี้ว่า ก่อนหน้านั้นมีภาพของนักการเมืองที่โกงกันมาตลอด พล.ต.จำลอง ศรีเมืองสร้างภาพลักษณ์ใหม่ทางการเมืองขึ้นมา ทำให้ได้รับเสียงสนับสนุนจาก สื่อมวลชน จากบุคคลทั่วไป ที่มีส่วนส่งเสริมซึ่งกันและกัน ทำให้ได้รับการเลือกตั้งผู้ว่าฯ ทม. ติดต่อกัน เช่นเดียวกับคุณบุญเลิศ ช่างใหญ่ ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหารมติชนและคอลัมนิสต์ ก็ได้กล่าวในทำนองเดียวกันว่า ในยุคแรกของการเข้าสู่การเมือง ภาพของนายทหารที่ถือศีลกินเจ มีคุณธรรมอยากเห็นการเมืองบริสุทธิ์ผุดผ่อง ไม่ต้องการเห็นการซื้อเสียงกัน ไม่ต้องการที่จะมีตำแหน่ง...คนก็ไม่เคยเห็นมาก่อนว่าจะมีนักการเมืองที่แปลกแตกต่างออกไปจากที่เคยเห็นมา ฉะนั้นประชาชนก็ให้การสนับสนุน แต่ในช่วงที่ 6-7 ภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง เริ่มมีภาพลักษณ์ในลักษณะเชิงลบมาก หลังเหตุการณ์ “พฤษภาทมิฬ” ที่พล.ต.จำลอง ศรีเมือง เป็นแกนนำประชาชน การที่ตัดสินใจไม่เด็ดขาด มีความลังเลในหลายๆ เรื่อง ไม่สามารถยุติปัญหาความขัดแย้งภายในพรรคได้ ก็อึดอัดตาสั่งปลดรัฐมนตรีทั้ง 11 คนออกทั้งหมด ต่างๆ เหล่านี้ ทำให้ภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง เริ่มตกต่ำลง ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ถึงภาพลักษณ์ที่ตกต่ำลงของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง โดยกำหนดปัจจัยที่มีส่วนในการกำหนดภาพลักษณ์ของ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ไว้ 3 ประการคือ

1. จากการนำเสนอของหนังสือพิมพ์
2. จากพฤติกรรมของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง
3. จากสถานะและสภาพแวดล้อมในการดำรงตำแหน่งในแต่ละช่วง

และจากวิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์แล้วปรากฏว่าเสียงส่วนใหญ่เห็นว่า ภาพลักษณ์ที่ตกต่ำของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงหลังๆ เกิดจากพฤติกรรมของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง เองไม่ได้เกิดจากการนำเสนอของหนังสือพิมพ์นั้น ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า ไม่ว่าสื่อจะมีความจงใจหรือไม่จงใจในการเขียนถึงบุคคลใดก็ตาม ก็เท่ากับว่าสื่อได้สร้างสถานภาพให้แก่บุคคลนั้นแล้ว จากคำให้สัมภาษณ์โดยเสียงส่วนใหญ่เห็นว่า เกิดจากพฤติกรรมของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง เองโดยไม่เกี่ยวกับการนำเสนอของหนังสือพิมพ์ ROBERT ROLL ,1973 (อ้างถึงใน ระเบียบวิธีวิจัย ,2528 :764) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองกับสื่อมวลชนไว้ 2 ประการคือ

1. ความสัมพันธ์แบบ ADVERSARY MODEL คือนักการเมืองและสื่อมวลชนต่างก็ทำงานในลักษณะที่ต่างกัน นักการเมืองพยายามที่จะหาทางเข้าไปดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในขณะที่สื่อมวลชนจะต้องทำหน้าที่เป็นเสมือนยามคอยตรวจสอบตราสอดส่องไม่ให้นักการเมืองฉกฉวยประโยชน์หรือใช้อำนาจไปในทางที่ผิด

2.ความสัมพันธ์แบบ EXCHANGE MODEL คือมองว่าความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายควรจะเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะแลกเปลี่ยน มีการสนับสนุนส่งเสริมกัน เพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม

ในขณะที่ COHEN C. BERNARD, 1963 (อ้างถึงใน ดร.ณิ หิรัญรักษ์, 2530 : 21-22) มองความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองกับสื่อมวลชนว่า เป็นความสัมพันธ์แบบ LOVE-HATE RELATIONSHIP คือมีทั้งความขัดแย้งและความร่วมมือ จากคำให้สัมภาษณ์ตรงนี้จะมองเห็นได้ในส่วนความขัดแย้งที่ว่า นักการเมืองจะมองว่า สื่อมวลชนหรือหนังสือพิมพ์จะเสนอข่าวที่เน้นให้เกิดความตื่นเต้น เจ้าใจ นักการเมืองจะมีความรู้สึกว่าตนเองไม่สามารถควบคุมการเสนอข่าวของสื่อมวลชนได้ และมักจะวิพากษ์วิจารณ์สื่อมวลชนไปในทางที่ว่าเขียนข่าวไม่ตรงไปตรงมาและบิดเบือนข้อเท็จจริง ในขณะที่สื่อมวลชนมักจะโต้ตอบความคิดเห็นดังกล่าวว่า นักการเมืองมุ่งประโยชน์เฉพาะตนและพรรคเท่านั้น

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า การนำเสนอภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ตั้งแต่ช่วงปี 2523-2539 นั้น หนังสือพิมพ์ได้พยายามทำตามบทบาทหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด คือบทบาทในการสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับนักการเมือง บทบาทในการดูแลรักษาผลประโยชน์ของประชาชน ด้วยการตรวจสอบพฤติกรรมของนักการเมือง แต่อย่างไรก็ตาม จากที่กล่าวแล้วว่า การเสนอข่าวบุคคลใดให้ปรากฏก็เท่ากับว่า สื่อได้สร้างสถานภาพของบุคคลนั้นแล้ว อีกทั้งภาพลักษณ์ที่ปรากฏในลักษณะเชิงลบก็เป็นการง่ายที่จะเกิด และเมื่อเกิดขึ้นแล้วก็เป็นที่ยากที่จะได้ภาพลักษณ์ที่ดีกลับคืนมา ซึ่งจากการนำเสนอของเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ พล.ต.จำลอง ศรีเมืองก็เท่ากับว่าเป็นการค่อยๆ สั่งสมภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ที่เลวร้ายทีละน้อย และการสั่งสมนี้ก็ทำให้การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยม หรือความเชื่อเดิมของประชาชนค่อยๆ เปลี่ยนไปด้วย ซึ่งจะไม่เห็นผลทันตา แต่จะค่อยๆ เห็นผล จนทำให้ภาพลักษณ์ที่จะคืนให้คืนนั้นยากที่จะกลับมาเสียแล้ว ทำให้มองว่าการที่พล.ต.จำลอง ศรีเมือง มีภาพลักษณ์จากบวกจนเป็นลบนั้น เป็นพฤติกรรมของตัวพล.ต.จำลอง ศรีเมืองเอง จากความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้ แม้จะไม่สามารถชี้ชัดลงไปได้ว่าหนังสือพิมพ์มีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงนี้เพียงไร แต่จากรูปธรรมของการศึกษาในครั้งนี้ได้ทำให้มองเห็นว่าหนังสือพิมพ์มีส่วนเข้าไปมีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวในส่วนหนึ่งส่วนใดได้ และจากผลการวิจัยสรุปได้ว่า เป็นไปตามข้อสันนิษฐานในการวิจัยทั้ง 2 ข้อ คือ

1. หนังสือพิมพ์นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในแต่ละช่วงแตกต่างกัน

2.ปัจจัยที่ล้อมรอบ (การเมืองการปกครอง สังคม ศาสนา ความสัมพันธ์กับประชาชน และเศรษฐกิจ)มีผลต่อการนำเสนอภาพลักษณ์ของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง

ข้อเสนอแนะ

1.การวิจัยครั้งนี้ศึกษาการวิเคราะห์บทบาทของหนังสือพิมพ์รายวันต่อการสร้างภาพลักษณ์พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงปี 2523-2539 เฉพาะหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและมติชนเท่านั้น มิได้ศึกษาครอบคลุมหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นๆ เช่น เดลินิวส์ สยามรัฐ เป็นต้น จึงควรที่จะมีการศึกษาหนังสือพิมพ์เหล่านี้ด้วย เพื่อเป็นการเปรียบเทียบแนวทางการนำเสนอและอาจจะสะท้อนให้เห็นถึงนโยบายในการทำงานของหนังสือพิมพ์ฉบับที่ทำการศึกษา

2.ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของผู้อ่านในฐานะผู้รับสาร เพื่อเปรียบเทียบกับความคิดเห็นของผู้ช่วยบรรณาธิการข่าว หัวหน้าข่าว คอลัมนิสต์ ในฐานะผู้ส่งสารและเนื้อหาข่าวว่าแต่ละส่วนมีข้อมูลสอดคล้อง สนับสนุนหรือขัดแย้งกันอย่างไรหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อช่วยให้เข้าใจทั้งการนำเสนอข่าว ความคิดเห็นหรือความต้องการของผู้อ่าน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการนำเสนอข่าวได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมมากขึ้น